

inclou
Gais i lesbianes en
l'educació

Història
moderna i
contemporània
(Batxillerat)

ELS QUADERNS DE L'INCLOU 4

Materials per al treball de la diversitat afectiva i sexual

Autor: Iñaki Tofiño Quesada

Disseny: www.belhamdisseny.com

Maquetació: Atemps, SCCL – fonte@atemp.info

DECLARACIÓ DE DRETS DELS ESTUDIANTS LGBTQ (LESBIANES, GAIS, BISEXUALS, TRANSSEXUALS I QUE ES QÜESTIONEN LA SEVA SEXUALITAT)

Dret a rebre informació exacta i adequada sobre l'orientació sexual en els llibres de text i en altres materials educatius.

Dret a rebre informació imparcial sobre les contribucions que han produït tot al llarg de la història les lesbianes, gais, bisexuals i transgènere en totes les àrees del coneixement, entre les quals destaquen l'art, la literatura, la ciència, els esports, la història i les ciències socials.

Dret a tenir models positius, tant en persona com en el currículum; dret a una informació exacta sobre si mateixos/es, sense prejudicis, formulada per adults preparats que no tan sols informin als i les estudiants lgbtq sinó que els/les recolzin.

Dret a assistir a l'escola sense haver de patir violència verbal o física, de manera que l'educació i no la supervivència sigui la prioritat dels estudiants.

Dret d'assistir a escoles on el respecte i la dignitat de tots els i les estudiants, inclosos els/les estudiants lgbtq sigui una de les prioritats formulades per la inspecció educativa, recolzada per les autoritats locals i nacionals d'educació i que s'apliqui i es faci complir per la inspecció, la direcció dels centres i el professorat a l'aula.

Dret a formar part de tots els programes de recolzament que existeixen per a ajudar adolescents a superar les dificultats de l'adolescència.

Dret a tenir legisladors que garanteixin els seus drets constitucionals i lluitin per ells, en lloc de legisladors que reforcin l'odi i els prejudicis.

Dret a una educació lliure d'homofòbia i de discriminació.

Scott Bidstrup

(traducció al català d'Iñaki Tofiño).

Basat en un document adaptat per GLAAD/SFBA's Project 21 a partir de documents de Project 10 (Los Angeles Unified School District) i del document «Teaching and Counseling Gay & Lesbian Students Action Sheet» de la National Education Association (EE.UU.).

INTRODUCCIÓ

La guia que tens a les mans forma part d'un conjunt de guies adreçades al món educatiu que serveixen per tractar el tema de la diversitat sexual, especialment l'homosexualitat, als centres educatius.

És en aquests llocs on els infants, adolescents i joves passen gran part de l'etapa més important de la seva vida: el seu desenvolupament com a persona. És en aquest moment quan comencen a prendre decisions per sí mateixos. Han de trobar la seva pròpia imatge i manera de ser, la seva identitat sexual i personal, triar els estudis que els servirán per marcar el seu futur professional, comencen a viure la seva sexualitat...

En aquest context, hi ha alguns infants, adolescents i joves que tenen una preocupació afegida: sobreviure a l'hostilitat i l'homofòbia que formen part del paisatge quotidià dels centres educatius. Insults, amenaces, por al rebuig i a sentir-se diferent... són realitats que existeixen però que passen desapercebudes perquè els docents no ens atrevim a enfrontar-nos-hi, principalment per manca de preparació i d'estratègies per fer-ho.

L'objectiu d'aquesta guia i de la col·lecció de la qual forma part és presentar alguns materials que es poden aprofitar per introduir el tema de la diversitat afectiva i sexual a l'aula i ajudar a crear un ambient segur i menys hostil per als infants, adolescents i joves gais, lesbianes, bisexuals, transsexuals i que es qüestionen la seva sexualitat. Des de l'associació Inclou plantejem la premissa que l'homosexualitat no és un problema sinó una oportunitat educativa per a tothom, de la mateixa manera que ho són el racisme o la igualtat entre homes i dones, perquè tothom pot aprendre de la diferència i de la diversitat.

MARC TEÒRIC

Habitualment, l'homosexualitat, quan apareix als centres educatius, ho fa en el context de la tutoria i de l'educació sexual, molt lligada a les pràctiques sexuals i sense l'exposició d'un context històric o social. Aquesta guia planteja una aproximació transversal, que permet tractar el tema en altres àrees de coneixement; en aquest cas la de les ciències socials.

És evident que al llarg de la història de la humanitat sempre hi ha hagut relacions entre persones del mateix sexe, que s'han viscut de maneres molt diferents en funció del context social, l'edat de les persones implicades, etc. La categoria anomenada «homosexualitat» és un constructe recent de les ciències mèdiques (a com ho és l'anomenada «heterosexualitat»), de manera que resulta una mica difícil parlar de la «història de l'homosexualitat»; amb tot, sí que hi ha una llarga història de rebuig i d'oprobri, comuns a moltes cultures i civilitzacions, que permeten parlar d'una «història de l'homofòbia».

Aquesta guia parteix d'aquesta idea: exposar la situació de les persones que han mantingut relacions amb persones del seu mateix sexe al llarg de la història sense caure en el parany de llegir amb ulls moderns situacions que s'han de contemplar dins el seu context històric. Alguns textos provenen de la guia didàctica *El respeto a la diferencia por orientación sexual: Homosexualidad y lesbianismo en el aula* editat per l'associació asturiana Xega el 2002 i altres s'han incorporat per apropar els continguts al currículum del nostre país. Està clar que no es pot agafar aquest material com un tot, sinó que cal destriar i veure quines activitats són les més adequades per a cada moment educatiu: aquesta és una tasca que haurà de fer el docent, que pot decidir quines activitats resulten més adients per a la seva classe i quines no hi tenen cabuda.

PROGRAMACIÓ

Objectius generals

- Observar i comparar el paper de les persones homosexuals, bisexuals i transsexuals respecte les heterosexuales.
- Prendre consciència dels prejudicis homòfobs i la transfòbia presents en la cultura i els mitjans de comunicació.
- Fomentar actituds de respecte entre els nois i noies.
- Relacionar la realitat de les persones gais, lesbianes i transsexuals occidentals amb les d'altres parts del món.
- Despertar el sentit crític respecte aquelles situacions que necessiten un canvi.
- Comprendre les diferents formes de lluita de les persones homosexuals i transsexuals contra la marginació.
- Comprendre el procés de canvi social que han protagonitzat les persones homosexuals, bisexuals i transsexuals al llarg del segle XX en la mesura que els ho permetia l'entorn social, econòmic, polític i cultural.
- Reflexionar sobre aquells aspectes en què les persones homosexuals, bisexuals i transsexuals d'Occident encara pateixen discriminacions.

Objectius específics

- Reflexionar sobre la categorització de les relacions entre persones del mateix sexe al llarg de la història i sobre el concepte d'homosexualitat.
- Analitzar la imatge pública de les relacions entre persones del mateix sexe al llarg de la història.
- Ser conscient de la persecució de les relacions entre homes al llarg de la història i de la ignorància per part de la societat de les relacions entre dones.
- Estudiar la relació entre sexualitat, poder polític i creences religioses.
- Investigar les convencions socials sobre sexe i gènere al llarg de la història.

CONTINGUTS

Conceptes

- Conèixer els conceptes: sexe, gènere, rol de gènere, identitat de gènere i orientació sexual.
- Conèixer el concepte d'estereotip.
- Conèixer personatges històrics que han estimat persones del seu mateix sexe.
- Conèixer l'evolució històrica de les reivindicacions de les persones homosexuals i transsexuals per assolir la ciutadania de ple dret.

Procediments

- Lectura comprensiva de textos.
- Anàlisi dels estereotips presents en els escrits.
- Recerca d'informació.
- Expressió de les idees a partir del missatge escrit i oral.
- Presentació de propostes per acabar amb la discriminació per raó d'identitat o orientació sexual.

Actituds, valors

- Valorar l'existència de diferències reals i diferències imposades socialment entre les diverses identitats i orientacions sexuals.
- Interès cap a la necessitat de canvis socials com a via d'eliminació de la discriminació per raó d'identitat o d'orientació sexual.
- Refús de les discriminacions per raó d'identitat o orientació sexual.
- Reivindicació dels drets de les persones homosexuals, bisexuals i transsexuals d'arreu del món.

METODOLOGIA

Totes les unitats responen al mateix esquema metodològic: un text o textos i algunes preguntes de comprensió lectora, recerca d'informació i/o reflexió. En funció del temari que s'estigui donant en cada moment, es poden incorporar com a material complementari (distribuït en forma de fotocòpies) per completar el material que s'estigui treballant a la classe.

És important situar els alumnes en el context històric del moment amb una petita introducció prèvia i, si és possible, apropar-los a la vida social de l'època, fet que es pot aconseguir comparant les convencions del moment amb les convencions actuals. Algunes unitats plantegen directament aquesta comparació i fan veure que, en termes d'expectatives socials, hi ha actituds que no han canviat gaire, encara que hagi canviat el context (així, per exemple, el cas de la sida és comparable al de la lepra pel que fa a la resposta social davant la malaltia).

Un altre aspecte que cal tenir en compte són els silencis que moltes vegades impregnen la recerca històrica. En el cas que ens ocupa (la diversitat sexual i afectiva i les relacions entre persones del mateix sexe), és important destacar l'absència gairebé absoluta de textos que parlin de relacions entre dones i fer veure com la sexualitat femenina ha estat ignorada per la majoria masculina que la considerava secundària, misteriosa, i que molt sovint no sabia ni com descriure-la.

Cada unitat respon a un contingut específic i té uns objectius particulars que es descriuen a continuació:

Unitat 1. **Introducció**

- Veure l'origen històric d'algunes expressions homòfobes modernes.
- Estudiar la repressió legal de les relacions entre persones del mateix sexe.
- Buscar informació sobre persones que han mantingut relacions amb persones del seu mateix sexe al llarg de la història.
- Estudiar el paper de la Inquisició en la repressió de l'homosexualitat.
- Reflexionar sobre les convencions que envolten el concepte «sexualitat» i el seu caràcter de constructe social, variable en funció del moment històric.
- Comparar les categories «homosexualitat» i «heterosexualitat» i veure'n el seu caràcter convencional i marcat pel context social.
- Proposar polítiques de prevenció de l'homofòbia i de la injúria homòfoba a l'escola.

Unitat 2. **L'Edat Moderna**

- Reflexionar sobre el paper de l'Església catòlica en la vida social de l'època.
- Estudiar la repressió legal de la sodomia.
- Comparar la repressió legal amb la ideologia social del moment.
- Identificar les diferències entre sexe, rol de gènere, identitat de gènere i orientació sexual.
- Reflexionar sobre el paper de la dona en la societat de l'època.
- Buscar informació sobre algunes dones que van intentar trencar amb el limitat rol de gènere que els imposava la societat.
- Reflexionar sobre la convencionalitat de les categories «masculí» i «femení».
- Estudiar l'evolució de la pena de mort i la seva pervivència al món.
- Estudiar l'esclavatge a Espanya i el paper econòmic del tràfic d'esclaus.

Unitat 3. **Els fills de Sodoma a l'Assemblea Nacional**

- Identificar els canvis socials que va generar la Revolució Francesa.
- Veure el paper del llenguatge en la creació d'identitat dins dels grups minoritaris.
- Examinar les geografies urbanes on es mouen determinats grups socials.
- Investigar la relació entre la professió mèdica i els grups minoritaris.
- Identificar la medicina com un instrument de poder, que medicalitza la sexualitat i el cos.
- Observar l'evolució de les malalties de transmissió sexual i les convencions socials que les envolten.
- Estudiar les modernes declaracions dels drets humans, el moment de la seva aparició i els seus continguts.

Unitat 4. **Homosexualitat i repressió legal a l'Alemanya moderna**

- Estudiar l'infame paràgraf 175 que castigava les relacions sexuals entre homes.
- Investigar sobre Magnus Hirschfeld i el seu paper com a fundador del moviment homosexual modern a Alemanya.

- Observar les diferències entre la repressió legal de l'homosexualitat masculina i femenina.
- Estudiar la lluita pels drets polítics de la dona.
- Conscienciar sobre la necessitat del compromís cívic per fer avançar les societats.

Unitat 5. **Les esquerres i l'homosexualitat**

- Estudiar alguns dels grans moviments d'esquerres del segle XX: comunisme i anarquisme.
- Buscar informació sobre la Revolució Russa i els canvis socials que va provocar.
- Investigar el pensament moral de l'anarquisme, molt allunyat dels estereotips que el presenta com a defensor de la promiscuïtat i l'amor lliure.
- Desmitificar els règims d'esquerres i observar que la repressió de l'homosexualitat pot aparèixer sota qualsevol règim polític.
- Veure els canvis que va suposar la dictadura de Stalin i les conseqüències que va tenir per als gais i les lesbianes de la URSS.
- Estudiar la Revolució Cubana i els mites que ha generat (per exemple, el de Che Guevara).
- Desmitificar grans personatges que s'han presentat com a lluitadors per la llibertat però que mantenien postures clarament masclistes i homòfobes.
- Explicar la situació dels intel·lectuals i de les persones lgbt sota règims dictatorials.
- Mostrar el punt de vista de les ideologies d'esquerres sobre el lesbianisme.
- Estudiar les relacions entre el moviment feminista i el moviment lèsbic.
- Posar de relleu la doble discriminació i la invisibilitat de les dones lesbianes.

Unitat 6. **La Guerra Civil espanyola (1936-1939)**

- Explicar la intervenció de les Brigades Internacionals en el conflicte.
- Estudiar les lluites internes dins del bàndol republicà (estudi dels Fets de Maig de 1937).

- Mostrar la presència d'homes obertament gais a les Brigades Internacionals.
- Revelar l'existència de camps de concentració republicans i la repressió de les persones homosexuals.
- Comparar aquesta repressió amb la que va dur a terme el règim feixista nazi.

Unitat 7. **Nazisme i homosexualitat**

- Explicar la convulsa relació entre nazisme i homoerotisme (estudi de la presència d'homes homosexuals a les SS).
- Estudiar el genocidi de persones lgbt dut a terme pel nazisme.
- Fer un mapa de la geografia de l'horror nazi (camps de concentració).
- Mostrar l'homofòbia de moltes persones que van compartir l'horror dels camps de concentració (estudi de les opinions dels republicans catalans empresonats pels nazis).
- Estudiar la invasió alemanya de França i les conseqüències que va tenir per a la població.
- Explicar la situació de les persones lgbt a l'època.
- Mostrar la coincidència entre la repressió nazi i la moral social convencional pel que fa al rebuig de les persones lgbt.
- Trencar el silenci que ha envoltat els supervivents gais i lesbianes dels camps de concentració.
- Mostrar l'homofòbia de moltes persones que van compartir l'horror dels camps de concentració (estudi de la reacció de la resta de deportats durant els actes anuals de commemoració de la deportació).
- Estudiar les reaccions de les famílies davant la sortida de l'armari d'algun parent.

Unitat 8. **La repressió franquista**

- Estudiar la legislació homòfoba generada pel franquisme.
- Mostrar la moral social imperant a l'època i la influència de l'Església catòlica.
- Analitzar el delictes d'escàndol públic i les seves conseqüències en la vida de la gent.
- Observar els lligams entre homosexualitat, delinqüència i marginació i explicar-ne les causes.

- Interpretar la geografia penitenciària franquista i els seus lligams amb les vides de moltes persones lgbt.
- Recuperar la memòria històrica i trencar el silenci que ha envoltat les víctimes lgbt del franquisme.
- Analitzar les iniciatives contemporànies que s'han dut a terme per honorar les víctimes lgbt del franquisme.
- Explicar la situació de les persones transsexuals sota el franquisme.
- Estudiar conceptes com «sexe», «rol de gènere», «identitat de gènere» i «orientació sexual», les seves diferències i els lligams que hi ha entre ells.
- Mostrar la lluita de les persones transsexuals i les similituds i diferències entre els col·lectius transsexuals i els col·lectius de gais i lesbianes.

Unitat 9. La transició cap a la democràcia

- Estudiar el naixement del moviment lgbt a Catalunya, en especial el cas del FAGC.
- Donar informació sobre la primera manifestació de l'Orgull, el juny de 1977 a Barcelona.
- Explicar les reivindicacions del col·lectiu lgbt de l'època i comparar-les amb la situació actual.
- Aclarir les diferències entre edat de consentiment i majoria d'edat.
- Mostrar l'escàs avenç en matèria d'educació sexual i afectiva que hi ha hagut des d'aleshores.
- Posar de relleu els canvis en la moral social després de la transició.
- Analitzar l'evolució durant els darrers trenta anys de diferents qüestions de gran

interès social: la censura, el divorci, els anticonceptius, l'avortament, el servei militar obligatori...

- Fer un toc d'atenció sobre l'excessiva prevalència de les MTS, malgrat la informació disponible.
- Estudiar l'evolució històrica del col·lectiu lgbt i de les seves reivindicacions.

Unitat 10. Les persones lgbt a la societat contemporània

- Estudiar els inicis de la SIDA i la seva prevalència en l'actualitat.
- Posar de relleu la necessitat de la prevenció i del sexe + segur.
- Mostrar els lligams entre l'homofòbia i el retard en la lluita contra la SIDA.
- Fer un mapa de la geografia lgbt del món i de la situació de les persones homosexuals, bisexuals i transsexuals.
- Examinar les geografies urbanes del col·lectiu lgbt.
- Exposar els canvis de la societat catalana pel que fa a les persones lgbt.
- Investigar el lligam entre religió i homofòbia.
- Mostrar les diferents opinions dins les Esglésies cristianes i les grans religions monoteistes.
- Observar les demandes no satisfetes del col·lectiu lgbt.
- Analitzar la presència de l'homosexualitat i la diversitat afectiva i sexual en general en el món educatiu.
- Explicar la repressió legal de l'homosexualitat al món i, en especial, l'aplicació de la pena de mort.

I.1. SODOMIA A L'EDAT MODERNA

Durant segles, la sodomia va ser no sols un pecat, sinó també un delicte, i encara ho és en alguns Estats islàmics i en algunes zones dels Estats Units, per exemple. Antigament, la sodomia comportava la pena de mort a la foguera. Els estudis que s'han realitzat sobre aquest tema indiquen que, sospitosament, els reus de sodomia, a Espanya, solien ser esclaus o criats, gent molt pobre i generalment jove, de vegades negres o mulats. Al regne d'Aragó, la sodomia queia sota la jurisdicció de la Inquisició, a Castella era cosa dels tribunals civils. Una de les formes més bestials d'humor homòfob consistia a al·ludir a algú de qui se sospitava que era homosexual dient que «feia olor de socarrim», o expressions equivalents. Malgrat tot, els historiadors consideren que els processos per sodomia van ser relativament escassos; per la mateixa regla de tres, nosaltres podem considerar que van ser excessius. En tot cas, l'acusació de sodomia moltes vegades s'utilitzava per justificar accions polítiques especialment brutals, com els processos contra l'orde del Temple al regne de França o, més tard, a Espanya, el cèlebre procés contra Antonio Pérez, el secretari de Felip II, acusat de traïció.

Els «sodomites» van viure una època de visibilitat i de prestigi durant el Renaixement, o almenys això és el que diu la mitologia gai tradicional. [...] El cas dels grans genis renaixentistes italians, Leonardo da Vinci i Miquel Àngel, és molt més evident, molt més difícil de negar. El primer va conviure molts anys amb un noi que va entrar a casa seva d'aprenent i el va acompanyar fins a la seva mort. Pel que fa a Miquel Àngel, va escriure magnífics sonets d'amor adreçats a un cavaller, i qualsevol que miri la seva pintura i la seva escultura sense manies, veurà que l'artista se sentia molt més a gust retratant el cos masculí que el femení. Caravaggio és un altre pintor de l'època que manifesta un homoerotisme evident a la seva obra. Els especialistes solen citar el redescobriments de la cultura clàssica grega, i especialment dels textos de Plató, com a factor important que va ajudar a legitimar la «pederàstia», l'amor pels nois, a les ciutats italianes del Renaixement. De tota manera, en aquest país i en aquesta època, també hi va haver denúncies i processos per sodomia. I no oblidem que aquesta mateixa acusació va ser la que va portar a la presó Oscar Wilde l'any 1895.

Lluís Maria Todó. *Carta a un adolescent gai*. Barcelona: Columna, 2002 (pp. 34-35).

Defineix els termes següents: sodomia, reu, homoerotisme, pederàstia.

Per què es deia que un home «feia olor de socarrim» per indicar que mantenia relacions sexuals amb altres homes? Quina relació té aquesta frase amb la Inquisició?

Busca informació sobre l'origen del terme anglès «faggot» i de l'italià «finocchio»? Què signifiquen? Tenen alguna relació amb «l'olor de socarrim»?

Cerca informació sobre els personatges i institucions que se citen en el text: l'orde dels

Templers, Antonio Pérez, Leonardo da Vinci, Miquel Àngel, Caravaggio, Oscar Wilde. Procura explicar el paper que tenen en les seves vides les relacions entre persones del mateix sexe, tant en l'aspecte polític com artístic o social.

Quina és la regulació legal de les relacions entre persones del mateix sexe a l'Estat espanyol en l'actualitat? Ha variat durant el segle xx?

I a Europa? I a la resta del món? Pots trobar informació a les pàgines web de l'ILGA (International Gay and Lesbian Association) o d'Amnistia Internacional.

I.2. LA INVENCIÓ DE L'HOMOSEXUALITAT I L'HETEROSEXUALITAT

Tal com va estudiar magníficament el filòsof francès Michel Foucault, a partir del segle XVII, més o menys, la sexualitat es comença a veure cada cop més com un «dispositiu de veritat»; o dit d'una manera més planera, la sexualitat es fa més i més important en la constitució de la identitat de les persones. Suposo que no és el cas, però si t'estranya això que et dic, només has de pensar en una cosa: ¿de què pensaries que tracta un article de revista que es titulés, per exemple: «Tota la veritat sobre Josep Guardiola»? Segur que no esperaries revelacions sobre els seus gustos gastronòmics, ni tan sols sobre els seus comptes corrents! Doncs bé, aquest mateix mecanisme, aquesta consideració de la sexualitat com a artefacte productor de veritat sobre les persones és el que va portar a la «invenció» de l'homosexualitat.

A la segona meitat del segle XIX les coses havien començat a canviar per als homosexuals: apareixien noves paraules, noves denominacions, que de vegades ens poden semblar pintoresques o curioses, però que presenten almenys dues novetats importants: primer, que ja no són insultants ni designen delictes, sinó que pretenen ser descriptives; i segon, que aquestes denominacions al·ludeixen col·lectivament (almenys) als homes que estimen i que tenen relacions sexuals amb altres homes. D'aquesta manera neix aquesta nació moderna que anirà rebent denominacions diverses, i que ara en diem «l'homosexualitat».

[...] Però, és clar, la llengua i la lògica tenen les seves lleis, i un cap aplegats tots els homes-que-estimen-els-homes i les dones-que-estimen-les-dones, i designats amb l'etiqueta d'«uranistes» o «homosexuals», va quedar la resta de la població, els homes-que-estimen-les-dones, i les dones-que-estimen-els-homes, i aquests també van quedar etiquetats. Així, [...], va néixer l'heterosexualitat.

Lluís Maria Todó. *Carta a un adolescent gai*. Barcelona: Columna, 2002 (pp. 36-37).

Busca informació sobre el filòsof francès Michel Foucault. Quin tipus de recerca va fer? Per què és tan important a l'hora de parlar de la història de la sexualitat?

Explica els conceptes de «sexualitat com a dispositiu de veritat» i «invenció de l'homosexualitat/l'heterosexualitat». Tenen o poden tenir implicacions concretes en la vida política i social del nostre entorn? Pots demanar ajuda als docents del departament de filosofia, si convé.

Al text es fan servir diverses paraules per descriure les persones que estimen

persones del seu mateix sexe. Quines són? En coneixes d'altres (segur que les has sentit molts cops)? Són paraules neutres o es fan servir com a insults? Per què creus que passa això?

La teva escola/institut té alguna política respecte als insults homòfobs? Com creus que se senten les persones gais o lesbianes quan senten aquestes paraules? Què es pot fer per eliminar aquesta violència verbal contra les persones lgbtq (lesbianes, gais, bisexuals, transsexuals o que es qüestionen la seva sexualitat)?

2.1. INQUISICIÓ I REPRESSIÓ SEXUAL A VALÈNCIA

En una època tan rica en persecucions de gran transcendència, la tradicional repressió de la vella nissaga de Sodoma sembla perdre, almenys en gran part, la seva importància i la seva originalitat. [...] Els sodomites ja no estarien tan sols. Així, els confessors sol·licitants, els eclesiàstics casats, els bigams i fins i tot aquells qui, en veure que els bordells eren tolerats, afirmaven de manera imprudent que fornicar no era pecat per als solters, ja fos pagant la dona o amb el seu consentiment; tots aquests esgarriats van passar a formar part de les files dels mals cristians, víctimes designades del tribunal de la fe. Però malgrat aquesta nova forma d'interès per part del poder cap als pecats de la carn, la sodomia va seguir ocupant un espai apart, tristament excepcional. [...] Des d'aquest punt de vista, durant l'Edat Moderna no hi va haver cap canvi en la manera de considerar l'homosexualitat.

La Inquisició va saber utilitzar, canalitzar i fins i tot expressar sota la forma d'un programa sistemàtic tota una sensibilitat popular, tot un conjunt de fòbies i de «passions», la tematització racial de les quals és sens dubte la més coneguda. [...] en el cas de la sodomia, simple variació, des d'aquest punt de vista, sobre el tema de l'Altre, la col·laboració popular amb el botxí fou massiva, entusiasta i mai no es va desmentir. Escolano descriu llargament la còlera del poble de València esvalotat perquè un forner, acusat de sodomia, no havia estat cremat sinó condemnat a diverses penitències per manca de proves suficients. Van prendre a l'assalt la catedral, el palau arquebisbal, i va arribar a tant la cosa que els van haver de lliurar el pobre culpable, que van ajusticiar immediatament, i encara l'haguessin cremat viu de no haver estat per uns franciscans que van sortir a confessar-lo i els van convèncer que el pengessin abans.

Rafael Carrasco. *Inquisición y represión sexual en Valencia. Historia de los sodomitas (1565-1785)*. Barcelona: Laertes, 1986 (pp. 7-8, 21).

Què volen dir les expressions «nissaga de Sodoma» i «pecats de la carn»? Quina relació tenen amb les creences religioses de la societat de l'època?

Quins eren els «mals cristians» segons les autoritats religioses de l'època? Quin paper tenia l'Església en la vida social? Com afectava les vides d'aquestes persones?

Segons el text, quina relació hi ha entre l'activitat de la Inquisició i els sentiments populars? És comuna aquesta sintonia entre les instàncies de poder i la ideologia de la societat? Compara la teua resposta amb la reacció de la societat respecte als homosexuals internats pels nazis als camps de concentració: ha variat alguna cosa des del segle XVII?

L'episodi del forner empresonat a València indica que moltes vegades les lleis no es corresponen amb les

expectatives de la gent. Explica què va passar en aquell cas.

Un cas semblant podria ser l'actual regulació de la pena de mort. Al nostre país es va eliminar després de la mort del general Franco, però és possible que molta gent consideri que s'hauria d'aplicar en determinats casos. Esbrina l'opinió d'amics i familiars sobre el tema, per exemple en el cas dels culpables d'atemptats terroristes: hi ha qui pensa que se'ls hauria d'aplicar la pena de mort? Què s'ha de fer amb aquestes opinions? Totes són vàlides o no formen part del «mínim comú ètic» que tota la ciutadania comparteix?

Busca informació sobre les penes que s'apliquen al món a les persones que mantenen relacions amb persones del seu mateix sexe. Hi ha països on se'ls aplica la pena de mort; en quins? Hi ha alguna organització que lluiti pels drets d'aquestes persones?

2.2. CATALINA DE ERAUSO, LA MONJA ALFERES

Novícia, militar, verge i gairebé màrtir, busca-raons, passional, disfressada d'home gairebé tota la vida, Catalina de Erauso, més coneguda com la monja alferes, és una de les figures més controvertides i excepcionals del nostre Segle d'Or. Basca de naixement, va passar gran part de la vida a terres americanes, fent diferents oficis i participant en accions militars. Quan va tornar a Espanya, la seva fama era ja considerable a ambdues bandes de l'Atlàntic, fins al punt que fou rebuda pel rei Felip IV a principis de 1626, qui li va concedir una pensió vitalícia pel serveis prestats a la Corona, i pel Sant Pare mesos més tard, qui li va permetre seguir vestint com un home i continuar amb la seva vida nòmada.

Àngel Esteban. «Introducción» a *Historia de la Monja Alférez, Catalina de Erauso, escrita por ella misma*. Madrid: Cátedra, 2002 (p. 11).

Molt diversos eren els motius que impulsaven les dones a vestir-se d'home des de l'Edat Mitjana fins al segle XIX o bé a viatjar amb altres homes per emprendre aventures militars. Fins i tot santes com Joana d'Arc mantenen una actitud pròxima als costums i la manera de vestir propis de l'home i generen un estil de vida que serà freqüent durant molts segles.

[...] Un gran nombre d'entre elles pertanyien a l'exèrcit dels seus països o a l'armada naval. Moltes guardaven el secret fins a la tomba, doncs sovint es trobava, entre els morts als camps de batalla, alguna dona disfressada. Un nombre elevat de noies joves van abandonar la seva llar i el seu país per viure una vida menys convencional, assumint la condició masculina i infiltrant-se en exèrcits o vaixells de guerra amb adolescents que marxaven a la guerra.

Àngel Esteban. «Introducción» a *Historia de la Monja Alférez, Catalina de Erauso, escrita por ella misma*. Madrid: Cátedra, 2002 (pp. 48-49).

Busca informació sobre Catalina de Erauso, Felip IV i la seva època: la situació política, el paper d'Espanya a Amèrica, etc.

Qui era el Sant Pare a l'època? Per què penses que Catalina va haver de demanar-li permís per seguir vestint com un home?

Quina importància tenia la vestimenta a l'època? Hi havia algun grup o col·lectiu obligat a vestir d'una determinada manera (pensa en les minories religioses)? Per què s'havia de regular la manera de vestir de la gent?

Pensa en dones com Joana d'Arc o Catalina de Erauso. Per què es vesteixen d'home? Aquest transvestisme té alguna cosa a veure amb la seva identitat com a dones o era una manera de trencar amb les limitacions imposades a les dones per la societat?

Es podria dir que Catalina de Erauso «actuava» com un home, però que probablement no tenia una «identitat» masculina. Segons aquest esquema, ets capaç d'explicar la diferència entre «rol de gènere» i «identitat de gènere»? Com s'aplica a les persones transsexuals?

Quin paper juga en aquest esquema l'orientació del desig, l'orientació sexual?

El alférez doña Catalina de Erauso,
obra de Francisco Pacheco (1564-1644)

2.3. INQUISICIÓ I REPRESSIÓ SEXUAL A SEVILLA

Compendio de industrias en los ministerios de la Compañía de Jesús con que prácticamente se muestra el buen acierto de ellos. Dispuesto por el P. Pedro de León, de la misma Compañía, y por orden de los superiores, 1628

És un manuscrit extens en el qual es recullen les activitats com a capellà de la presó de Sevilla del jesuïta Pedro de León. L'obra, que es devia compondre entre els anys 1616 i 1619, conté diversos apartats, un dels quals és el «Compendio de ajusticiados». En l'apèndix del mateix es recull el llistat dels reus als quals va assistir el P. Pedro de León abans de ser executats.

Año 1578. Este mismo año figuran también dos ahorcados por muertes, otros por capeador y rufián y dos quemados por delito nefando [...]

Año 1598. Figuran en total nueve ajusticiados por delitos diversos; dos de ellos quemados por el delito nefando, negaron hasta el último momento [...]

Año 1616. En este año finaliza la relación de ajusticiados con la mención de un ahorcado por muerte, unos salteadores asaeteados por la Santa Hermandad y dos esclavos, Hamete el turco, de Túnez, y Francisco Pérez, berberisco, quemados por el pecado nefando.

Antonio Domínguez. «Delitos y suplicios en la Sevilla imperial. La crónica negra de un misionero jesuita» a *Crisis y decadencia de la España de los Austrias*. Barcelona: Ariel, 1989 (pp. 11-71).

Defineix els termes següents: capeador, rufián, delito nefando, asaeteado, Santa Hermandad.

Elabora un llistat del delictes comesos per les persones condemnades que apareixen al text.

Busca informació sobre la Inquisició i fes-ne un breu informe. Has d'indicar quan i qui la va posar en marxa (a Aragó i a Castella), quina era la seva funció, com funcionava i en quin moment va ser abolida.

L'autor del text recull els comentaris del sacerdot Pedro de León, un sacerdot jesuïta. Busca informació sobre la Companyia de Jesús, el seu paper durant la Contrareforma i la conquesta d'Amèrica i la Inquisició. Redacta un petit informe de dues o tres pàgines al respecte.

Quina és la regulació sobre la pena de mort a l'Estat espanyol? I a la resta del món? Hi ha algun país on s'apliqui la pena de mort a les persones que mantenen relacions sexuals amb persones del seu mateix sexe? Pots demanar informació a alguna organització lgbt, a l'ILGA (International Lesbian and Gay Association) o a Amnistia Internacional.

El text parla de dos esclaus cremats a la foguera. Quins eren els seus noms? I la seva nacionalitat? Cerca informació sobre l'esclavatge a l'Espanya de l'època: situació legal dels esclaus, importància econòmica del tràfic de persones entre Amèrica, Àfrica i la Península Ibèrica, etc. En quin any es va abolir l'esclavatge a Espanya? I a les seves colònies?

EL FILLS DE SODOMA A L'ASSEMBLEA NACIONAL

Unitat
3

El 1790, en plena tempesta revolucionària, va aparèixer a París un cartell anònim que portava per títol «Els fills de Sodoma a l'Assemblea Nacional o anunci de l'Orde de la Manchette als representants de tots els estaments dels seixanta districtes de París i de Versalles».

[...] Ben aviat es convoca una assemblea general de l'Orde, sota els castanyers de les Tulleries, per designar els membres de la delegació [...] i es procedeix a redactar alguns projectes de llei que pretenien millorar la vida dels homosexuals en nom dels drets humans. Això dona lloc a una Constitució de set articles:

Article 1. L'Assemblea dels Bujarrons, Sodomites i Lesbianes [...] ha decretat que [...] es permetrà a qualsevol cavaller de la Manchette usar el seu cos per donar o per rebre, com bonament li plagui, ja sigui a les avingudes de Sodoma [el jardí de les Tulleries], al Panteó [...] i fins i tot al passeig del jardí de Luxemburg, sense que ningú no ho pugui impedir.

Article 2. Qualsevol pertorbador, és a dir, qualsevol enemic de les prerrogatives indicades a l'article 1 serà declarat infame.

Article 3. Qualsevol cavaller de la Manchette, encara que les circumstàncies l'hagin portat a regir-se per les lleis de l'himen, podrà renunciar al seu partit per passar-se al partit de l'oposició, de la mateixa manera que qualsevol individu de l'oposició ha de poder unir-se al partit dels cavallers de la Manchette.

Article 4. D'ara endavant, Bicêtres, Avènes, i en general tots els espais dedicats a guarir les malalties antisocials seran destinats igualment a rebre les persones afectades per la desagradable malaltia antifísica, quelcom que decretem a desgrat, vist que aquesta no és més que la conseqüència de les incomoditats que obtenen aquells que abandonen el cul per perseguir el cony.

Article 5. Tots els metges, cirurgians, declarats o no, assassins gràcies al títol de la seva facultat, estan obligats a dedicar-se a la cura de la cristalina [gonorrea], sota pena de persecució extraordinària per mitjà de totes les vies autoritzades...

Article 6. Tant aviat com sigui possible s'imprimirà un manuscrit recuperat de l'incendi de Sodoma, titulat Tractat elemental de l'antifísic, o resum teòric d'aquesta mania, per ús dels pretendents i dels joves marietes.

Article 7. L'orde es dividirà en secció civil, secció legislativa i secció militar; i com es pot ser bujarró i ciutadà i els afers del cul ni impedeixen ni poden impedir dedicar-se amb ardor als afers de la pàtria, s'anomenaran, abans d'aixecar la sessió, els principals comandants, legisladors i burgesos del Tercer Estat, els noms dels quals es presentaran a l'Assemblea Nacional per obtenir-ne la ratificació.

Maurice Lever. *Les bûchers de Sodome. Histoire des «infâmes»*. París: Arthème Fayard, 1985 (pp. 388-392).

El text parla de «l'orde la Manchette» per referir-se a les persones que mantenen relacions sexuals amb persones del seu mateix sexe. És un joc de paraules que prové del francès «être de la manchette», expressió que es feia servir per parlar d'aquestes persones. En català en tenim d'equivalents, com ara «ser del ram de l'aigua». En coneixes d'altres? I en castellà?

Busca un plànol de París i marca els llocs que es citen en el text. Acabes de fer un mapa de la «vida gai» de l'època. Quins espais podries marcar en el plànol d'una metròpolis moderna com ara Barcelona o València? Són geografies immutables o han anat canviant al llarg del temps?

Prova a redactar els diferents articles amb les teves pròpies paraules. Fixa't que es fan servir expressions curioses com ara «lleis de l'himen» o «malaltia antifísica».

Quina opinió expressa el text sobre els metges i la professió sanitària en general? Quina ha estat fins fa

poc la relació de la comunitat homosexual amb la comunitat mèdica? Busca informació sobre el paper de les organitzacions lgbt en els canvis que hi ha hagut en organitzacions com l'Associació Americana de Psiquiatria o l'Organització Mundial de la Salut respecte a l'homosexualitat.

El text parla d'una malaltia de transmissió sexual. Quina? En coneixes d'altres? Saps com evitar-les?

Compara aquesta declaració amb una de la mateixa època (la declaració dels drets de l'home i del ciutadà) i amb dues de contemporànies (la declaració universal dels drets humans i el manifest del FAGC). Quines similituds i diferències hi ha? Han variat les demandes al llarg del temps? Quin paper tenen aquestes declaracions? Creus que es compleixen a tot arreu?

Què era l'Assemblea Nacional de què parla el text? En quin context neix? Quina relació té amb la Revolució Francesa?

HOMOSEXUALITAT I REPRESSIÓ LEGAL A L'ALEMANYA MODERNA

Unitat
4

Die widernatürliche Unzucht, welche von Menschen mit Tieren begangen wird, ist mit Gefängnis zu bestrafen; auch kann auf Verlust der bürgerlichen Ehrenrechte erkannt werden.

El vici contra natura comès per dos homes o amb animals es castigarà amb la pena de presó; també podrà ser castigat amb la pèrdua de drets civils.

Codi Penal alemany. Article 175b (redacció de 1871).

Des de 1871 les relacions sexuals entre homes foren penalitzades per l'article 175 del Codi Civil [sic]. El juny de 1935 aquest article va començar a aplicar-se de manera més estricta i les circumstàncies del delictes foren ampliades.

Mentre que mai no es va qüestionar que els gais fossin mereixedors de la pena de la llei, durant el procés d'ampliació de l'article 175 es va discutir si també s'havien de penalitzar les lesbianes. La major part dels juristes del Ministeri de Justícia es van oposar a aquesta ampliació basant-se en diversos arguments. Un d'ells deia que les dones eren pseudohomosexuals i que, per tant, es podien guarir.

[...] L'article 129 del Codi Penal austríac condemnava des de 1804 «la fornicació amb una persona del mateix sexe» amb una pena de presó d'un a cinc anys. Aquesta llei s'aplicava indistintament a homes i dones. Aquest article va seguir aplicant-se després de l'annexió d'Àustria per Alemanya el 1938. Això va portar a una situació paradoxal: l'homosexualitat femenina era perseguida per llei a Àustria, al contrari que a Alemanya. [...] El risc de ser condemnat per fornicació era molt més alt pels homes que per les dones. Una de les raons era que les dones es trobaven més sovint a casa, mentre que els homes, al contrari, sovint buscaven les seves parelles als parcs i piscines.

Claudia Schoppmann. «Lesbianas bajo los nazis» a *Nosotras*, 9, estiu 2000.

Quina va ser la reacció de la comunitat lgbt alemanya a la promulgació de l'article 175 del Codi Penal?
Quin paper hi va tenir l'activista Magnus Hirschfeld?
Va canviar la situació en arribar els nazis al poder? I després de la II Guerra Mundial?

Com era considerada l'homosexualitat a Àustria i Alemanya durant el primer terç del segle xx? Quines lleis la regulaven?
Quines diferències hi havia entre els dos països respecte a les dones lesbianes?

Per què els tribunals van condemnar amb més freqüència els homes que les dones per pràctiques homosexuals?

Quan i sota quines circumstàncies es va donar l'annexió d'Àustria a Alemanya?

Busca informació sobre els drets polítics de la dona a principis del segle xx. Quan van aconseguir les dones el dret de vot a Alemanya? I a Espanya?

LES ESQUERRES I L'HOMOSEXUALITAT

5.1. ANARQUISME I REVOLUCIÓ SOVIÈTICA

Els anys 30 es van caracteritzar pel creixement de moviments radicals de diverses tendències ideològiques, com ara l'anarquisme a Espanya i Portugal i el nacionalsocialisme a Alemanya. Dins d'aquest moviment de reivindicació política i social d'amplis sectors de la classe obrera a diversos països es troba un èmfasi en reivindicar drets lligats a la sexualitat o la identitat sexual.

[...] D'aquesta manera, a Espanya, l'organització de les dones als seus pobles i a les indústries havia estat un tema d'interès per a l'anarquisme espanyol, des dels temps de les primeres organitzacions de la Internacional a aquest país. Així, el 1877, la Federació Regional Espanyola, va acordar «recomanar a les seccions que procurin l'ingrés de totes les dones que estiguin conformes amb els nostres principis i estatuts».

[...] Mentre que molts anarquistes proposaven que es tractés l'homosexualitat amb més comprensió i obertura, igualment consideraven que era necessari aconseguir que aquests «vicis» i l'homosexualitat no s'estenguessin. [...] L'anarquisme espanyol, quan no vilificava l'homosexualitat, intentava encarrilar la sexualitat per unes vies estretes d'expressió únicament heterosexual. [...] Que la crítica cap a una forma de sexualitat lliurement escollida fos corrent en els mitjans anarquistes ens pot sobtar si considerem que els anarquistes eren els que suposadament anaven contra els dictats de la moralitat catòlica i burgesa. De fet, el que van fer els anarquistes als anys trenta, enlloc d'intentar destruir tots els aspectes de la moralitat imperant, proveïen [sic] justificacions per recolzar alguns dels aspectes més intransigents de la moralitat contemporània.

Richard Cleminson. *Anarquismo y homosexualidad. Antología de artículos de la Revista Blanca, Generación consciente, Estudios e Iniciales (1924-1935)*. Madrid: Huerca & Fierro, 1995 (pp. 136-137, 143-144, 148).

El govern bolxevic va acabar amb totes les lleis que penaven els actes homosexuals per se el desembre de 1917. Aquesta acció, juntament amb d'altres destinades a estendre la revolució sexual, fou considerada part integrant de la revolució social. Les transcendents reformes pel que fa als temes sexuals, resultat immediat de la revolució russa, van obrir el pas a una nova atmosfera de llibertat sexual.

[...] Al Congrés de la Lliga Mundial per a la Reforma Sexual de 1928, a Copenhagen, la legislació sexual de la Unió Soviètica es va exposar com a model en dues resolucions aprovades, una sobre el Codi Penal alemany i una altra sobre un suposat model de reforma sexual al món.

Però poc després els estalinistes van començar a elaborar tota una mitologia sobre «l'homosexualitat com a producte de la decadència del sector burgès de la societat» i com a resultat de la «perversió feixista». [...] El gener de 1934 es van produir a Moscou, Leningrad, Jarkov i Odessa detencions massives d'homosexuals [...]. El març de 1934 fou introduïda una llei que castigava els actes homosexuals amb penes de fins a vuit anys de presó.

J. Lauritsen i D. Thorstad. *Los primeros movimientos a favor de los derechos de los homosexuales, 1894-1935*. Barcelona: Tusquets, 1977 (pp. 120-135).

Busca informació sobre la Revolució Russa i fes un breu resum en què s'indiqui perquè va tenir tanta importància a la seva època. Indica com va afectar els homosexuals.

Quina era la situació política a Europa durant el primer quart del segle xx? A quins «moviments radicals» es refereix el primer text? Quines conseqüències van tenir a nivell polític i social?

Segons el primer text, com era la concepció moral de l'anarquisme? Coincideix amb la idea que en tenia la burgesia del moment? Era una moral d'amor lliure i sexe sense compromís? Quina concepció tenien els anarquistes de l'homosexualitat?

Esbrina el significat del concepte «stalinisme» i indica com va afectar els gais de la Unió Soviètica.

5.2. LA REVOLUCIÓ CUBANA

Che Guevara acaba d'arribar d'un llarg viatge a l'URSS. [...] Ens farà esperar en una sala de mobles modestos on destaca l'edició barata d'un llibre sobre la taula: un volum d'obres teatrals de Virgilio Piñera [autor gai processat pel règim de Fidel Castro]. Tan bon punt arriba el Che, abans de saludar-nos, l'exemplar del malaguanyat Virgilio surt volant pels aires mentre ressona la pregunta ofuscada, dirigida als qui ens trobàvem allà: «qui cony llegeix aquí aquest maricón?».

Juan Goytisolo. *En los reinos de taifa*. Madrid: Alianza Editorial, 1999 (pp. 206-207).

Busca informació sobre la Revolució Cubana. En quin any es produeix? Sota quines circumstàncies? Fes un breu informe on es repassi la història de Cuba des del moment de la seva independència el 1898. Com és la situació actual a l'illa?

Quina ha estat la situació de les persones homosexuals sota les dictadures comunistes com ara la de Xina o Cuba? Han vist respectats els seus drets o han estat objecte de persecució?

Busca informació sobre escriptors gais cubans com Virgilio Piñera o Reinaldo Arenas. Quina va ser la seva situació sota el règim de Fidel Castro? Van poder viure i treballar amb llibertat?

Quina opinió en tenien personatges considerats «lluitadors per la llibertat» com ara Ernesto Che Guevara? Els van admirar o els van criticar?

Retrat d'Ernesto «Che» Guevara, variació obra d'Asbjorn Lonvig

5.3. L'ETERNA INVISIBILITAT DE LES DONES LESBIANES

Queda entès que l'homosexualisme existeix també entre les dones. També entre elles trobem l'homosexualista veritable, que obeeix a un instint imperiós. Li repugnen els homes; només l'atrau la dona (cert tipus de dona). Aquestes unions presenten totes les característiques de l'amor.

[...] Perquè existeixi l'homosexualisme veritable, en el cas de la dona com en el de l'home, cal que hi hagi: 1er, repulsió per l'amor normal; 2on, existència d'un sentiment d'amor cap a l'altre homosexualista.

Aquest sentiment no existeix en el cas de les lesbianes vulgars, que actuen senzillament per vici, per càlcul o per perversitat, que es lliuren amb la mateixa facilitat a les carícies d'ambdós sexes, i que no van guiades per un sentiment amorós profund i vertader sinó per la simple recerca de voluptuositats més o menys especials.

[...] Moltes lèsbies cerquen en l'amor sàfic un derivatiu al coit amb els mascles massa brutals. Troben en l'exercici lèsbic carícies més refinades, un calfred alhora més delicat i més profund de la seva sexualitat. A més, la inversió no és només el refugi de les joves sentimentals o de les esposes decebudes... també ho és de les cortesanes esgotades i de les prostitutes cansades de l'home.

[...] Malgrat tot, és probable que l'homosexualitat femenina constitueixi una tara degeneradora menys profunda i menys greu que l'uranisme masculí, i és indubtable, a més, que les seves repercussions a la vida moral i fisiològica de l'individu són molt menys importants.

André Lorulot. «Perversiones y desviaciones del instinto genital». La inversión en la mujer» a *Iniciales*, 9 de setembre de 1932. Citat a Richard Cleminson. *Anarquismo y homosexualidad. Antología de artículos de la Revista Blanca, Generación consciente, Estudios e Iniciales (1924-1935)*. Madrid: Huerca & Fierro, 1995 (pp. 85-87).

Les relacions sexuals entre dones han passat inadvertides perquè no es podia ni concebre que tal cosa pogués existir. En el passat es considerava que la dona no tenia desigs i molt menys sexuals; la seva funció es reduïa a tenir fills i a criar-los.

Corre el rumor que ja al segle XIX la reina Victoria d'Anglaterra es va negar a signar una llei contra les relacions sexuals entre dones perquè, segons ella, no podia prohibir-se allò que no existia. Evidentment, estava equivocada i hi ha documents històrics que mostren la presència de relacions sexuals entre dones en el passat.

Jennifer Quiles. *Más que amigas*. Barcelona: Plaza & Janés, 2002 (p. 49).

Defineix els termes següents: amor sàfic, inversió, uranisme.

Quins tipus de lesbianes hi ha segons Lorulot? Quines són les causes de la seva homosexualitat? Et sembla una explicació raonable?

Hi ha tantes diferències entre els homes gais i les dones lesbianes? Per què es considera el lesbianisme menys «perillós» que l'homosexualitat masculina? Per què creus que la reina Victòria no podia ni imaginar l'existència de dones

homosexuals? Penses que pot tenir alguna cosa a veure la concepció de la sexualitat femenina com quelcom passiu i gairebé inexistent?

Quina és la situació de les dones lesbianes al nostre país? I de les dones en general? Com han lluitat pels seus drets, a través de la militància feminista o lesbiana?

Busca informació sobre el moviment sufragista i feminista a Espanya al llarg del segle XX. Coneixes el nom d'alguna militant feminista? I d'alguna militant lesbiana?

6.1. BRIGADES INTERNACIONALS

La participació dels homosexuals va ser mínima. L'únic estudi que analitza aquesta «diversitat» és el que va dur a terme Peter Carrol sobre els americans a *Odissey of the Abraham Lincoln Brigade*, on es posa de relleu un cert prejudici cap a ells fins i tot entre els «radicals».

DAVID MCKELVEY WHITE. Fill de un governador d'Ohio i professor a l'English College de Brooklyn. Després de participar a la guerra d'Espanya, va tenir un cert prestigi dins l'Associació de Veterans de la Brigada Abraham Lincoln (VALB). El 1945 es va veure implicat en un afer d'homosexualitat, fet que li va crear problemes amb l'associació, però va morir poc després.

BILL AALTO. Americà d'origen finès, va participar en accions de sabotatge darrere les línies franquistes. Després de la guerra es va allistar a l'exèrcit americà però es va ferir durant una demostració de l'ús d'explosius i va deixar el servei. Fou expulsat del Partit Comunista Americà a causa de la seva homosexualitat i del seu alcoholisme. Va tornar als estudis, però morí de leucèmia el 1958.

GEORGE NATHAN. Jueu, sergent de l'exèrcit anglès durant la Primera Guerra Mundial, afiliat a l'IRA i membre de la Dublin Castle Murder Gang, responsable de molts delictes. A Espanya vestia de manera impecable i portava a l'atac als seus homes al crit de: «¡Adelante, señoras!» agitant un bastonet segons la tradició dels oficials anglesos. Va comandar la 1ª companyia del 12º batalló «Marsellaise». Va esdevenir cap d'estat major de la XV Brigada Internacional i després comandant dels batallons Lincoln, Washington i anglès. Fou ferit greument durant la batalla de Brunete i va ordenar als seus que cantessin fins que va expirar. El van enterrar sota unes oliveres no gaire lluny del Guadarrama. Finalment, dos poetes anglesos de la «generació del 30», la participació dels quals a la guerra d'Espanya, encara que essencialment intel·lectual, va influir per sempre la seva experiència política i artística.

HAROLD STEFAN SPENDER. Busca per compte del Comintern la nau soviètica Komsomol, probablement desviada per un submarí italià als ports del sud-oest de la Mediterrània i esdevé un actiu defensor de la República en una guerra «que ofería al segle un nou 1848». El març de 1937 va salvar de l'execució un jove secretari seu que, enrolat a les Brigades Internacionals, havia desertat; una experiència que va explicar de forma autobiogràfica a *World within World*. L'altra obra inspirada en aquest període que va escriure fou *Poems of Spain*.

WYSTAN HUGH AUDEN. Va viure els moments més exultants de l'arribada dels voluntaris de les Brigades Internacionals a Albacete, entre els quals es trobaven diversos intel·lectuals anglesos, com ara Christofer Caudwell, Julian Bell, John Cornford i Ralph Fox, que moriran durant la guerra. A *Spain 1937* explica l'intens idealisme que va portar tants joves a lluitar fins al sacrifici suprem de la vida.

Comunistes tots dos, encara que de feia poc, van ser víctimes de la violenta repressió contra els anarquistes i el POUM de maig de 1937 i, sense prendre posicions que poguessin afavorir el principal adversari, el feixisme, es van distanciar de la ideologia marxista, especialment Spender, que el 1950 va col·laborar a l'obra *The God that Failed*, una antologia d'excomunistes on també van col·laborar Koestler, Silone, Gide i Louis Fischer.

Pietro Ramella. «l 'diversi' e la Guerra di Spagna. Ebrei, negri e omosessuali nelle Brigate Internazionali» a *L'impegno*, nº 3, desembre 2001, Istituto storico della resistenza di Borgosesia (pp. 45-48).

Quina va ser la intervenció de les Brigades Internacionals a la Guerra Civil espanyola? Per què van venir a la Península? Qui les formava? Com i quan van arribar? On van lluitar?

Què eren la Lincoln Brigade i el Comintern, que apareixen al text?

Busca informació sobre els esdeveniments de 1848. Per què parla Spender d'un «nou 1848»?

Què van ser «els fets de maig» de 1937? Com van afectar el POUM i els anarquistes?

Busca informació sobre els poetes Auden i Spender. Com va afectar a la seva obra la seva estada a Espanya? Com va evolucionar la seva ideologia després de 1939?

6.2. CAMPS DE TREBALL REPUBLICANS

El dia 9 d'agost de 1937 fou creat, per decret del Ministeri de Defensa Nacional, el Servicio de Investigación Militar, conegut amb les sigles SIM.

[...] El SIM mantingué les seves pròpies presons i, a més, féu realitat a Catalunya el projecte dels camps de treball.

[...] L'organització dels camps de treball constituïa de fet una estructura dependent del Ministeri de Defensa Nacional i dirigida i administrada de manera exclusiva pel SIM. Era el SIM, en conseqüència, qui en tenia el control, un control tan absolut que permetia que l'internament de qualsevol persona en un camp, o la sortida d'un internat, depengués sempre en última instància del mateix organisme policial i militar.

[...] Pel que fa als homosexuals, cal preguntar-se si la causa de l'internament fou l'homosexualitat o si aquesta fou simplement una circumstància afegida. Eren delinqüents comuns o enemics polítics que també eren homosexuals?

[...] La causa de l'internament d'homosexuals als camps de treball no queda clara, si bé a la vista de les declaracions d'ex internats per catalogar els presos per raó de la motivació de l'internament no ha de descartar-se que l'homosexualitat pogués constituir una d'aquestes motivacions.

[...] En trobem explícitament en els camps núm. 3 d'Omells de Na Gaia, núm. 4 de Concabella i núm. 6 de Falset i Arbeca, en els quals van ser dedicats a feines de cuina i especialment de bugaderia de la roba dels vigilants o dels presos. Alguns d'aquests reclusos, que sofriren una experiència que ara recorda la dels camps nazis, donaren mostres de veritable solidaritat envers els altres presos.

Badia, Francesc. *Els camps de treball a Catalunya durant la guerra civil (1936-1939)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2001 (pp- 37, 42, 110-111).

Busca informació sobre el SIM i el seu paper en la repressió a la reraguarda republicana.

En un mapa de Catalunya, marca la ubicació dels camps de concentració citats al text. Es concentren en alguna zona concreta? Si tens oportunitat, visita aquestes poblacions o el Museu d'Història de Catalunya i busca informació sobre la vida diària de la població durant la guerra.

Segons el text, per què hi havia homosexuals internats en aquests camps de concentració?

Quines feines se'ls encarregava? Per quin motiu creus que es feia?

L'autor compara la situació dels gais en aquests camps a la que van patir molts homes i dones homosexuals als camps de concentració nazis. Creus que són situacions comparables? En quin sentit? Hi ha diferències entre la repressió de l'homosexualitat per part dels governs i/o dictadures de dretes o d'esquerres al llarg del segle XX?

7.1. LA REPRESSIÓ NAZI

Quan vam arribar al poder el 1933 vam descobrir les associacions homosexuals; comptaven amb dos milions de membres. Estimacions prudentes dels funcionaris encarregats d'aquest problema indiquen que hi havia fins a quatre milions d'homosexuals a Alemanya [...].

L'homosexualitat condueix a una total extravagància intel·lectual i a una total irresponsabilitat [...]. Es tracta de persones fàcilment pressionables, desprovistes de qualsevol voluntat i posseïdes per una insaciable necessitat de confidències, en tots els àmbits, sobretot en el terreny sexual [...]. Ara voldria parlar-vos de l'homosexualitat a les SS i ho dic perquè sé molt bé de què parlo [...]. Encara avui es presenta un cas al mes d'homosexualitat a les SS; en tenim uns deu l'any. He decidit el següent: aquests individus seran oficialment degradats, exclosos de les SS i portats davant d'un tribunal. Després de complir la pena imposada pel tribunal, seran internats en camps de concentració i abatuts en «intents de fuga» [...]. Espero així extirpar aquesta gent de les SS. Cal preservar la sang noble de la nostra organització i l'obra de recuperació racial que perseguim per a Alemanya.

Discurs de Heinrich Himmler sobre l'homosexualitat del 18 de febrer de 1937, citat a Jean Boisson. *Le triangle rose: La déportation des homosexuels, 1933-1945*. París: Robert Laffont, 1988 (pp. 217-231).

Mentre Rosenberg i Blüher, els dos «teòrics» del nazisme, només reconeixien l'Estat en qualitat d'institució viril de base homosexual, mentre els SA i els SS practicaven l'homosexualisme perquè creien que l'amor entre dos homes era més pur que entre home i dona, als camps nazis morien uns homes que portaven el triangle rosa dels homosexuals. [...] Tots els testimonis estan d'acord que els triangles rosa eren gent excel·lent. [...] Els testimonis tendeixen a parlar de l'homosexualisme als camps nazis des d'un punt de vista moralitzant. Alguns parlen dels triangles rosa amb simpatia. Altres procuren esvaïr el tema dels seus records. Per a molts, l'homosexualisme no era sinó una conseqüència més de la vesània nazi. L'homosexualisme és, per a ells, degradació i perversió.

Montserrat Roig. *Els catalans als camps nazis*. Barcelona: Edicions 62, (1977) 1995 (pp. 296-299).

Què eren les SS? Quina era la seva funció en el règim nacionalsocialista de Hitler?

Per què considera Himmler que l'homosexualitat és un problema per a Alemanya?
Quines solucions va proposar?

Coincideixen les afirmacions de Himmler i de Montserrat Roig sobre el paper de l'homosexualitat dins les SS?
Busca informació sobre Ernst Rohm i la repressió de l'homosexualitat dins el Partit Nazi. Potser trobaràs alguna afirmació sobre la possible homosexualitat de Hitler; què es diu al respecte?

Quines persones portaven un triangle rosa als camps nazis?

Quina opinió tenen sobre ells els republicans catalans entrevistats per Montserrat Roig?

Esbrina el significat del concepte «genocidi» i reflexiona sobre si es pot qualificar de genocida la política dels nazis contra els homosexuals.

Esbrina què és un camp de concentració i indica en quins països en van crear els nazis.

Busca informació sobre la situació legal dels gais i lesbianes que van sobreviure als camps de concentració. Què va passar amb aquestes persones en acabar la II Guerra Mundial?

7.2. EL DRAMA DELS SUPERVIVENTS: PIERRE SEEL (I)

La seva història comença el 1940, a Mulhouse, Alsàcia, el seu país d'origen. Acaba de complir 17 anys. La vida és bonica. El cos exulta. Aquella nit, com feia de vegades, se'n va a la plaça Steinbach a la recerca d'una aventura. «No havia altra manera, en aquell moment, de viure l'homosexualitat». En sortir del parc, s'adona que li han robat el rellotge. «Era un rellotge bonic, un regal de la meva tieta preferida». Vacil·la i decideix finalment anar a la comissaria per denunciar el robatori. Encara no ho sap, però la seva vida acaba de canviar... El policia que l'interroga no ho veu clar: al parc? En aquesta hora? Pierre Seel acaba per reconèixer-ho tot. «Em va dir que, si no li deia tota la veritat, parlaria amb els meus pares. Llavors, vaig signar la declaració».

El seu nom acaba d'inscriure's en el fitxer dels homosexuals a la comissaria. Se'n torna a casa, convençut que el pitjor ja ha passat. Amb tot, el juny de 1940, Alsàcia i Lorena passen a formar part de l'Estat germànic. [...] Els alemanys envaeixen França. Apoderant-se de les zones ocupades, tenen coneixement dels fitxers de policia. La caça als homosexuals està oberta! Per això una nit de 1941, tornant a casa després del treball, la mare del jove Seel li diu que la Gestapo ha passat per allà i que li han demanat que es presenti l'endemà al matí. «Em vaig presentar. Hi havia alguns nois. Els SS havien decidit fer-nos parlar. Volien que donéssim noms. Ens van pegar com animals. Ens van arrencar les ungles. Al final, per trencar les resistències, van prendre uns regles que hi havia per terra i ens els van ficar a l'anus... Encara sento els crits de dolor».

Pierre Seel serà tancat durant alguns dies a la presó de Mulhouse. «Un dels meus germans va venir a visitar-me. D'aquesta forma la meva família es va assabentar de la meva homosexualitat. Em sentia tan culpable de fer-los viure això». Després el traslladen al camp de Schirmeck, a la vall de la Bruche, on restarà durant diversos mesos. «Passàvem els dies a les pedreres, trencant pedra per carregar-la a continuació en vagonetes. Altres dies, se'ns feia anivellar les vies entre els campaments de barraques extraient un corró compressor: els llaços ens cremaven la pell. La fam ens tornava com animals». Entre altres horrors, explica les experiències «mèdiques» que es practicaven sobre els presos i que, en el seu cas, consistien en injeccions molt doloroses als mugrons.

Un dia, els altaveus convoquen els presos a la plaça central del camp. «Se'ns va fer posar en guàrdia». Després van portar, escortat per dos SS, un home jove. Sobtadament, vaig reconèixer el meu amic Jo. No m'havia adonat que fos al camp. Els altaveus es van posar a tocar la música clàssica. El SS el van despullar. Li van posar una galleda de llauna al cap i van deixar anar els gossos sobre ell. El van devorar viu davant nostre. La galleda ampliava els seus crits. Com hagués estat possible la rebel·lió en un context així? «La sospita regnava entre els presos. Molt ràpidament perdiem tota dignitat per convertir-nos en ombres silencioses que obeïen».

[...] Al novembre, el convoquen a la Kommandantur. Li diuen que pot deixar el camp. «Em vaig quedar molt sorprès. Encara avui, no ho entenc». Però aquesta llibertat serà curta, ja que alguns dies més tard, l'obliguen a unir-se a l'exèrcit alemany. Coneixerà la sort dels presos de guerra, la fugida i, després del final de la guerra, el retorn de l'URSS.

El final de la guerra, l'alliberament! La paraula guarda per a ell un gust estrany. «No em vaig sentir alliberat. Tornava a casa, amb la meva família, sí. Però qui tornava? El fill homosexual! Tothom va fer com si res no hagués passat. [...] Vaig començar a censurar els meus records. Acabava de sortir d'un camp per entrar en un altre».

«El veritable alliberament, era per a uns altres, no per als homosexuals. L'odi dels nazis contra els homosexuals era compartit per la gent. Als ulls de la societat, seguíem sent uns malalts». [...] Es comprèn fàcilment que un context així, els homosexuals no hagin explicat el que havien patit.

[...] Després de tants sofriments, Pierre Seel decideix amagar per sempre la seva veritable naturalesa. «Em van educar en la religió catòlica romana. Vaig creure el que es deia aleshores sobre l'homosexualitat. Al camp de Schirmeck, de vegades pensava: 'Potser tenen raó. Potser mereixem aquest càstig'». El 1950, a l'ajuntament de Mulhouse, el seu germà, suplent de l'alcalde, el casa pel civil. Acaba de complir 27 anys.

Jean Louis Gauthier. «Témoignage: Les oubliés des camps nazis» a *L'Actualité*, 23 (10), 15 de juny de 1998.

QÜESTIONARI: EL DRAMA DELS SUPERVIVENTS. PIERRE SEEL (I)

Busca informació sobre la situació d'Alsàcia i Lorena al llarg dels segles XIX i XX. Per què van passar a mans d'Alemanya durant la II Guerra Mundial?

Com va anar la invasió alemanya de França? Van envair tot el territori francès? Quin part va quedar sota control francès? Quin tipus de govern tenia?

Busca en un mapa la ubicació dels llocs on van internar Pierre Seel. Eren a prop de casa seva?

Per què el detenen? Quina edat tenia? Com va reaccionar? I quan va haver d'assistir a l'execució del seu amic? Com creus que haguessis reaccionat tu?

Què va passar quan va sortir del camp de concentració? Quina va ser la reacció de la seva família?

Els francesos estaven d'acord amb el domini nazi? Segons el text, què opinaven de la repressió nazi dels homosexuals? Compara aquesta reacció amb la de la població de València explicada al document 2.1. Encara que hagin canviat les formes, es podria dir que la condemna social de l'homosexualitat és la mateixa?

7.3. LA REACCIÓ DELS SUPERVIVENTS: PIERRE SEEL (II)

[...] El 1982, un esdeveniment canviarà el curs de la seva vida. El bisbe d'Estrasburg, monsenyor Elchinger, nega la recepció a un grup d'homosexuals reunits a la seva ciutat. «Considero l'homosexualitat com una malaltia», diu als mitjans de comunicació. [...] Per a Pierre Seel, això és massa! «Les observacions del bisbe Elchinger em van trastornar. No podia dormir. Vaig decidir respondre-li. Durant sis mesos, vaig fer i refer l'esborrany d'una carta que finalment vaig enviar a la meva família i als mitjans de comunicació». El seu veritable alliberament va tenir lloc en aquell moment. Acabava de complir 59 anys. «Sabia que, enviant aquella carta, que prenia el risc de veure el meu món esfondrar-se. És el que va passar. La meva dona va demanar el divorci. Els meus fills van començar a prendre les seves distàncies. Segurament, no era fàcil per a ells assabentar-se de la nit al dia que el seu pare era homosexual. Però no ho lamento gens. Vaig triar la llibertat... el respecte per la meva identitat. Vaig necessitar molts turments, raonaments, reflexions profundes i doloroses per arribar a la conclusió que jo no havia decidit ser homosexual i que no era culpable de res.»

[...] La paraula es va convertir en la seva arma. «L'odi encara és molt present, fins i tot entre els deportats. Durant la Diada mundial de la deportació, sempre es rebutja als homosexuals un lloc en la comitiva. No s'autoritza a la delegació homosexual a dipositar el seu ram de flors fins després de la cerimònia oficial.» Avui Pierre Seel demana reparació perquè les víctimes es beneficiïn d'un reconeixement oficial. Desitja que s'elevi a França un monument a la memòria dels homosexuals i lesbianes detinguts i morts als camps, com els que hi ha a Amsterdam, Bolonya, Frankfurt, La Haia, Berlín o Sidney. «Cal no oblidar», repeteix amb energia.

Jean Louis Gauthier. «Témoignage: Les oubliés des camps nazis» a *L'Actualité*, 23 (10), 15 de juny de 1998.

Què va passar el 1982 que va fer reaccionar Pierre Seel? Com va reaccionar? I la gent que l'envoltava? Et sembla justa la reacció de la seva família?

Busca informació sobre la reacció de les famílies davant la «sortida de l'armari» d'algun dels seus membres (pares o mares, fills o filles). Com sol reaccionar la gent? Millora la relació familiar o empitjora? De què depèn aquesta evolució? Pots demanar ajuda a algun col·lectiu com l'AMPGIL (Associació de Mares i Pares de Gais i Lesbianes) o la FLG (Associació de Famílies Lesbianes i Gais).

Quina és la situació dels supervivents homosexuals dels camps de concentració nazis a França? Quina relació mantenen amb la resta de supervivents (jueus, presos polítics, etc.)?

Busca informació sobre els monuments que hi ha a Europa per recordar les persones homosexuals assassinades als camps de concentració nazis. On es troben aquests monuments? Qui els ha construït? Quina compensació han rebut les víctimes supervivents?

8.1. LA REPRESIÓ LEGAL DURANT EL FRANQUISME

Ley 15 de julio 1954. Vagos y maleantes

Artículo 6. Número segundo. A los homosexuales [sic], rufianes y proxenetas, a los mendigos profesionales y a los que vivan de la mendicidad ajena, exploten menores de edad, enfermos mentales o lisiados, se les aplicarán, para que las cumplan todas sucesivamente, las medidas siguientes:

- a) Internado en un establecimiento de trabajo o colonia agrícola. Los homosexuales [sic] sometidos a esta medida de seguridad deberán ser internados en instituciones especiales y, en todo caso, con absoluta separación de los demás.
- b) Prohibición de residir en determinado lugar o territorio y obligación de declarar su domicilio.
- c) Sumisión a la vigilancia de los delegados.

Boletín Oficial del Estado, 17 de julio de 1954 (núm. 198, 1094).

Ley 4 de agosto de 1970. Peligrosidad social

Artículo 6. 3º A los que realicen actos de homosexualidad y a las que habitualmente ejerzan la prostitución se les impondrán, para su cumplimiento sucesivo, las siguientes medidas:

- a) Internamiento en un establecimiento de reeducación.
- b) Prohibición de residir en el lugar o territorio que se designe o de visitar ciertos lugares o establecimientos públicos, y sumisión a la vigilancia de los delegados.

Cuando los peligrosos del número 4º del artículo 2º [los que habitualmente ejerzan la prostitución] sean del sexo masculino, se les impondrá para su cumplimiento sucesivo:

- a) Internamiento en un establecimiento de trabajo y multa, y
- b) Prohibición de residir en el lugar o territorio que se designe y sumisión a la vigilancia de los delegados.

Boletín Oficial del Estado, 6 de agosto de 1970 (núm. 187, 1289).

QÜESTIONARI: LA REPRESSIÓ LEGAL DURANT EL FRANQUISME

Defineix els termes següents: rufianes, proxenetas.

El 1954 el règim franquista va reformar la Llei de Desvagats i Malfactors (Ley de Vagos y Maleantes), que s'havia promulgat en temps de la República. Quin objectiu tenia la llei republicana? Per què la reformar el franquisme? Quines conseqüències va tenir aquesta reforma per a les persones homosexuals?

Què va passar amb les lleis republicanes després de la victòria franquista a la Guerra Civil? Van seguir vigents? En quins casos? Busca informació sobre la regulació del divorci sota la República i sota el règim franquista. Què va passar amb les persones que havien obtingut el divorci abans de 1939?

Quin objectiu tenia la Llei de Perillositat Social? Com considerava els homosexuals? Quines mesures es contemplen a la Llei de Perillositat Social?

Què eren els centres de reeducació? Per què creus que el règim franquista promulgà una llei com aquesta el 1970? Què havia passat als Estats Units i a l'Europa occidental durant els anys 60? Va arribar aquesta onada de protesta a l'Espanya franquista?

Busca informació sobre la reacció que va generar la Llei de Perillositat Social durant el període de la Transició (1975-1979). Què en pensaven les persones gais i lesbianes? Quin paper va tenir la revolta de Stonewall als Estats Units? I a Espanya?

Quina era la moral social imperant durant el franquisme? Com eren les relacions afectives i sexuals? Les parelles podien mostrar el seu afecte en públic? Hi havia informació sobre malalties de transmissió sexual i mètodes anticonceptius? Quin paper tenia l'Església catòlica en la legislació i la vida social de l'època?

Busca informació sobre el delicte d'escàndol públic. A qui afectava la seva regulació? Com es castigava? Quina era la reacció social quan una parella heterosexual mostrava el seu afecte en públic? I si es tractava d'una parella homosexual? Quina és la situació actual?

Fes un petit informe sobre la repressió franquista de l'homosexualitat: persones afectades, centres d'internament, penes que van patir, condemna social, etc. Pots trobar informació en els arxius dels diaris o en llibres d'història de l'homosexualitat a Espanya.

8.2. ANTONI RUIZ

Va ensopegar amb Franco quan el dictador ja estava mort. Antoni Ruiz tenia 17 anys el 1976 i «una vida normal com pastisser» a Xirivella (València). «Però llavors ja sentia inclinacions homosexuals», relata. Quan va estar segur que era gai —«maricón» en aquella època—, i per a normalitzar la seva vida, ho va explicar a la seva mare. «Ella s'ho va prendre molt malament, i va demanar ajuda a la meua tia. Aquesta al seu torn l'hi va dir a una veïna que era monja, i la monja em va delatar a la brigada criminal de la Policia Nacional», recorda.

«A les sis del matí es van presentar quatre secretes a casa», continua. «A la prefectura va començar un interrogatori perquè denunciés a altres homosexuals. Un gris va començar a acorralar-me; com que no deia res em va llençar cap a un altre pres, i li va dir que em violés. I això va ser el que va passar. Durant tres dies em treien per les nits per les zones de cancaneg gai perquè delatés a altres homosexuals. Em donaven pallisses. Però jo vaig resistir com vaig poder. Això va ser el que més els va fastiguejar», relata.

Així va començar el seu periple per les presons. De la de València va ser enviat a Carabanchel, a Madrid; d'aquí, a Badajoz, un centre reservat als homosexuals «passius», segons la classificació de la Llei de Rehabilitació i Perillositat Social. Cada trasllat va ser un risc. «No podia sortir de la cel·la. Era molt jove i havia de mantenir-la tancada perquè no em violessin els altres presos», explica.

Als tres mesos [la pena mínima establerta per a *rehabilitar* als homosexuals] li van donar la llibertat. Però la seva vida ja estava arruïnada. Primer, va haver de complir un bandejament d'un any, un període que va passar a casa d'un familiar a Dénia. Quan va intentar tornar a treballar es va trobar totes les portes tancades. «La policia havia anat a explicar la història al meu antic treball, i a més tenia antecedents. Amb la meua mare no volia tornar, perquè creia que era la que m'havia delatat». Al final, va haver de recórrer a la prostitució. Fins que el 1982 va entrar a treballar —«per endoll»— en una emissora de televisió.

Quan creia que havia refet la seva vida, el 1995 va tornar a topar-se amb el seu passat. «Em va enxampar la policia sense carnet. Vaig donar les meves dades, i quan van consultar amb la central, un li va dir a l'altre: «Vés amb compte, que aquest és marieta». Va ser així com es va assabentar que seguia fitxat. I va començar una lluita per netejar el seu passat. «Al principi vaig demanar la destrucció del meu expedient i la de tots els altres homosexuals. Ara entenc que s'han de conservar com a documents històrics», diu.

Aquest any ha fundat l'Associació d'Ex Presos Socials.

E. de B. «Antoni Ruiz, presidente de la Asociación de Ex Presos Sociales: Una monja me delató a la Brigada Criminal» a *El País*, 20 de desembre de 2004.

Esbrina el significat dels termes següents: secretes, gris, cancaneg, bandejament.

Per què va ser internat Antoni Ruiz a la presó? Quina edat tenia?

Què li va passar en sortir? Què va haver de fer per sobreviure?

Fes un mapa i marca les diferents localitats on va estar Antoni Ruiz. Per què tots aquests trasllats? Per què va anar a Badajoz?

A quin tipus de centre el van enviar?

Què va passar el 1995 que el va fer reaccionar? Què va fer?

Busca informació sobre els actes polítics que s'han fet darrerament per recuperar la memòria històrica i rescabalar les víctimes gais, lesbianes, bisexuals i transsexuals de la repressió franquista.

8.3. SILVIA REYES

«Vaig estar detinguda més de cinquanta cops.» Silvia Reyes va arribar a Barcelona el 1973, amb 20 anys. «Feia quatre mesos que havia acabat el servei militar i ja m'havia començat a hormonar amb productes que comprava en una farmàcia», recorda.

«El primer que vaig fer va ser buscar feina en hotels, que era en el que havia treballat a Las Palmas durant set anys. Però quan em veien tan femenina i tan maca amb el meu nom d'home en el carnet no em donaven treball, ni tan sols de rentaplats. Aleshores no se sabia què era un transsexual», afirma.

Durant el primer mes la van detenir tres vegades. Per a una transsexual, estar al carrer no era segur, però els bars d'ambient [gai] o els cinemes, tampoc. «Hi havia moltes batudes de la policia. Nosaltres ho teníem pitjor que els homosexuals, que podien dissimular més. De vegades ens tenien fins a tres dies sense menjar, dempeus, incomunicades», explica.

Silvia no trobava feina i les 5.000 pessetes que s'havia endut des de les Canàries se li acabaven. Va ser la mateixa ama de la pensió barata on s'allotjava qui li va recomanar que sortís amb les seves amigues. «Hi ha travestis molt maques, i potser et busquen treball en una whiskeria», li va dir. Així va començar a fer la carrera. I van arribar més detencions.

A finals de 1974 Silvia va caure en una altra batuda. «Em van ficar a la presó Model de Barcelona per travesti. Allí ho vaig passar fatal. Després vaig anar a Carabanchel, a Madrid. Érem fins a 38 transsexuals, i durant els trasllats ens posaven en cel·les aïllades, per evitar embolics. Hi havia presos que saltaven tàpies de cinc metres per estar amb nosaltres», relata. Dues dècades de detencions fan que a Silvia li costi ordenar els records. «A Badajoz vaig estar-hi sis mesos. Allà estàvem totes juntes, amb els homes i també amb els lladres. A Madrid em van detenir dos cops més», apunta.

Després de donar algunes voltes, Silvia va trobar feina en una sala de festes. «Jo no sabia ballar ni cantar, però amb 15 dies de classes vaig debutar. Em vaig fer un vestuari, un nom i vaig viatjar, vaig actuar i vaig alternar».

L'amo del local era qui responia per ella i la treia de la presó quan la trobaven fent el carrer. «Ho vaig deixar fa cinc anys. Em sento vella mentalment, i li vaig dir al meu cap que calia donar pas a la joventut. Ell es va emparar, perquè hi havia clients que venien només a veure'm a mi», explica coqueta.

Ara viu del que va guanyar en aquella època i va a cursets d'informàtica al matí. «M'avorreixen molt, però alguna cosa he de fer per no estar tancada a casa», afirma.

E. de B. «Silvia Reyes, artista de cabaret: Estuve detenida más de 50 veces», *El País*, 20 de desembre de 2004.

Quin sentit tenen les expressions: bars d'ambient, fer la carrera?

Quina edat tenia la Silvia quan la van detenir per primera vegada? On era? Per què la van detenir?

Fes un mapa i marca les diferents localitats on va estar Silvia Reyes. Per què tots aquests trasllats? Quina era la seva situació a les presons?

Quina era la situació legal de les persones transsexuals durant el franquisme? Ha variat després de l'arribada de la democràcia?

Resulta fàcil per a una persona transsexual integrar-se en el mercat laboral? Per quins motius? Per què creus que moltes d'aquestes persones es veuen abocades a prostituir-se per sobreviure?

Entre les persones transsexuals, n'hi ha d'heterosexuals i d'homosexuals, com a tot arreu. Tens clara la diferència entre sexe biològic, identitat/rol de gènere i orientació sexual? Explica cada terme amb les teves paraules.

Fes un petit informe sobre les organitzacions de persones transsexuals que hi ha al nostre país. Quina tasca fan? Quines són les seves reivindicacions?

9.1. EL MANIFEST DEL FRONT D'ALLIBERAMENT GAI DE CATALUNYA (I)

1. AMNISTIA per a tots els empresonats i reclosos per causa d'una conducta homosexual. Amnistia total sense exclusions.
2. DEROGACIÓ de la Ley de Peligrosidad y Rehabilitación Social (de 4.8.1970) i de tots aquells articles dels codis penal i militar que castiguin l'homosexualitat, l'escàndol públic, la corrupció de menors, la prostitució, l'adulteri, l'amistançament, els atemptats contra la moral, el pudor i els anomenats bons costums, i totes les relacions sexuals en general, sempre que no hi intervingui força, engany, violència o abús de qualsevol mena.
3. IMPLANTACIÓ dels catorze anys com a edat mínima per a fixar el consentiment en les relacions sexuals (atenent al fet que el Codi Civil permet el matrimoni dels barons majors de catorze anys i de les dones majors de dotze) i reducció de la majoria d'edat legal a divuit anys.
4. EQUIPARACIÓ de la dona a l'home en tots els ordres i supressió de tota discriminació que pugui fer-se per causa de la pràctica sexual de les persones.
5. OBLIGACIÓ d'impartir una educació sexual adequada a tots els nivells de l'ensenyament, considerant la sexualitat no sols com a mitjà de reproducció sinó també, fonamentalment, com una font de plaer i de comunicació interpersonal, i sense fer discriminacions amb l'homosexualitat; així com el reconeixement públic de la sexualitat des de la infància.
6. No CONSIDERACIÓ de l'homosexualitat com una malaltia, tant en l'ensenyament com en la pràctica mèdica i psicològica i, en conseqüència, prohibició explícita d'aplicar teràpies aversives i tot tipus de tractament que tendeixi a canviar la conducta sexual.
7. RECONeixEMENT i garantia del dret dels gais a mostrar públicament llur afectivitat.
8. RECONeixEMENT i garantia del drets de tota persona a vestir-se i adornar-se com vulgui.
9. RECONeixEMENT i garantia del dret a la intimitat personal.

Manifest del Front d'Alliberament Gai de Catalunya. Barcelona: 1977, pp. 39-40 (citat a Antoni Mirabet. *Homosexualitat avui*. Barcelona: Edhasa/Institut Lambda, 1984; pp. 257-259).

QÜESTIONARI: EL MANIFEST DEL FRONT D'ALLIBERAMENT GAI DE CATALUNYA (I)

Aquest manifest i la primera manifestació de l'Orgull Gai de l'Estat es van fer el 1977, quan el FAGC era encara una organització il·legal. Què havia passat a Espanya i al món que va permetre actes i declaracions com aquests?

Els apartats 1 i 2 parlen de la legislació del moment. Com han evolucionat les lleis des d'aleshores? En quin moment van ser amnistiats els empresonats per causa de la Llei de Perillositat Social? Hi ha legislació contra l'homofòbia a Espanya? Quan es va aprovar?

La primera manifestació de l'Orgull Gai, convocada pel FAGC el juny de 1977.

L'apartat 3 es dedica a l'edat de consentiment. Quina era en aquell moment? I la majoria d'edat?

Actualment, quina és l'edat de consentiment? I l'edat mínima per poder contreure matrimoni? A quina edat es considera que s'ha arribat a la majoria d'edat? Quina diferència hi ha entre aquests tres conceptes (edat de consentiment, majoria d'edat, edat mínima per contreure matrimoni)?

Per què es parla de l'equiparació de la dona a l'home en l'apartat 4? Quina era la situació legal de les dones durant el franquisme? I en l'actualitat?

L'educació sexual és un altre dels temes que hi apareixen. Creus que s'han aconseguit les demandes del punt 5? Hi ha educació sobre sexualitat i afectivitat a les escoles i instituts? Es parla de les diferents maneres d'estimar o només de salut i reproducció?

Esbrina quina era l'opinió de l'OMS i de l'Associació Americana de Psiquiatria sobre l'homosexualitat a l'època. Encara hi ha metges avui dia que consideren les relacions entre persones del mateix sexe com quelcom malaltís? Quins són els seus arguments?

Els apartats 7, 8 i 9 tenen un contingut social, relacionat amb la manera de comportar-se en públic. Són drets reals o encara no? És igual la situació de les persones lgbt en una gran ciutat com Barcelona o València que al món rural?

Fes un breu informe on s'exposin els canvis en la moral i els costums de la societat espanyola durant els darrers trenta anys. Pots parlar dels canvis en la vida familiar, la presència de l'Església catòlica, el divorci, els anticonceptius, l'avortament, l'homosexualitat, l'obertura al món amb la presència de turistes i la massiva sortida d'espanyols a l'estranger, etc.

Compara aquest manifest amb l'escrit dels «fills de Sodoma» francesos, publicat el 1790. Quines demandes es mantenen i quines han canviat? Quan hi ha hagut més canvis, des de 1790 fins a 1977 o des de 1977 fins avui dia? Per quin motiu?

9.2. EL MANIFEST DEL FRONT D'ALLIBERAMENT GAI DE CATALUNYA (II)

10. SEPARACIÓ total de l'Església i de l'Estat i no ingerència de la doctrina moral de l'Església Catòlica o de qualsevol altra institució, religiosa o no, en la regulació de la normativa sexual.
11. SUPRESSIÓ de qualsevol tipus de censura en espectacles i publicacions imposada per raons de moral sexual.
12. OBLIGACIÓ per part de la Seguretat Social d'actuar preventivament sobre les malalties venèries, mitjançant les oportunes campanyes d'informació general i investigació i creació de centres i organismes oportuns que facilitin una revisió periòdica i gratuïta de les persones interessades.
13. REDUCCIÓ de la jornada laboral per tal de poder dedicar el temps lliure a la pròpia formació cultural i humana i permetre una vida sexual satisfactòria.
14. IMPLANTACIÓ del divorci vincular per a tots els ciutadans que el desitgin i supressió de les figures legals de fills naturals, il·legítims i adulterins, tot això dins la línia d'abolició de la família patriarcal.
15. LLIURE autorització per a l'ús d'anticonceptius i per a les pràctiques avortives. Els anticonceptius i l'avortament hauran d'ésser inclosos dins la Seguretat Social i s'administraran a totes les dones que ho desitgin, qualsevulla [sic] que sigui l'estat civil.
16. SUPRESSIÓ del servei militar i del servei social obligatoris.
17. OBLIGACIÓ de les institucions al poder -com una mesura immediata- d'adequar el tema de la prostitució obrint-li camins legals per a la seva realització (sindicació, seguretat social, higiene...), tot i declarar-nos contraris a qualsevol mena de prostitució, tant femenina com masculina, perquè la considerem com una seqüela d'un sistema social injust que emmena alguns a l'explotació del cos per a la pròpia subsistència.
18. NO DISCRIMINACIÓ social dels qui s'hagin sotmès, o se sotmetin, a operacions de canvi de sexe.
19. RECONeixEMENT del dret inalienable de tot ésser humà a disposar lliurement del seu propi cos.

Manifest del Front d'Alliberament Gai de Catalunya. Barcelona: 1977, pp. 39-40 (citat a Antoni Mirabet. *Homosexualitat avui*. Barcelona: Edhasa/Institut Lambda, 1984; pp. 257-259).

QÜESTIONARI: EL MANIFEST DEL FRONT D'ALLIBERAMENT GAI DE CATALUNYA (II)

Busca informació sobre la situació legal de les diferents confessions religioses a Espanya. Què hi diu la Constitució de 1978? Creus que s'ha aconseguit la demanda de l'apartat 10? Raona la teva resposta.

Quina era la regulació de la censura durant el franquisme? Com ha canviat la situació? Hi ha censura en l'actualitat? Es pot publicar o emetre per televisió qualsevol cosa?

El 1977 encara no havia aparegut la SIDA, però evidentment hi havia malalties de transmissió sexual (MTS). Quina ha estat la reacció de les autoritats sanitàries davant de les MTS? Es va tractar i es tracta adequadament el tema (atenció a les persones afectades, prevenció i educació, etc.)?

L'apartat 13 promou un estil de vida. Busca informació sobre la lluita del moviment obrer per reduir la jornada laboral a finals del segle XIX i principis del segle XX i sobre les campanyes europees dels anys 90 per aconseguir la jornada de 35 hores. Elabora un breu informe al respecte.

Quines diferències hi havia entre els fills legítims, naturals, il·legítims i adulterins? Tenien els mateixos drets? Quina és la situació actual? Per què es demana el divorci a l'apartat 14? Quin any es va legalitzar el divorci a Espanya? Quina va ser la reacció de l'Església catòlica?

Eren legals els anticonceptius i l'avortament durant el franquisme? Com afectava aquesta prohibició a la població? Quins mètodes anticonceptius coneixes? Protegeixen tots de les MTS? Per què? És l'avortament un mètode anticonceptiu?

Raona la teva resposta i explica per què cal una bona política de planificació familiar per evitar haver d'arribar a la necessitat d'avortar.

El manifest inclou demandes que no són exclusives de la comunitat homosexual, com la prostitució, el servei militar o la transsexualitat. Per què penses que es van incloure en aquest manifest? Quina ideologia política devien tenir les persones que van redactar el manifest? El fet de mantenir relacions sexuals amb persones del mateix sexe, implica tenir una determinada opció política o votar per un partit i no per un altre? Hi ha persones lgbt de dretes i d'esquerres?

Quina era la regulació del servei militar obligatori i de l'objecció de consciència durant el franquisme? Quan es va suprimir el servei militar obligatori a Espanya?

Quina era la situació legal de la prostitució a Espanya durant el franquisme? I en l'actualitat? És legal la prostitució? I obligar algú a prostituir-se? Quina opinió expressa el manifest al respecte?

L'apartat 18 parla de la transsexualitat i de la cirurgia de reassignació genital (mal anomenada «canvi de sexe»). Quina és la situació legal d'aquestes persones? Fes un petit informe sobre les organitzacions de persones transsexuals que hi ha al nostre país. Quina tasca fan? Quines són les seves reivindicacions?

Busca informació sobre el FAGC i les diferents organitzacions lgbt que han sorgit després. Per què apareixen? Com s'organitzen? Quins objectius tenen?

10.1. LA LLUITA CONTRA LA SIDA

Una malaltia que es coneix amb el nom d'*Aids* i que ha matat a uns quatre-cents homosexuals als Estats Units ha arribat a Espanya, concretament a Sevilla. La malaltia es transmet per les transfusions de sang. [...] La paraula *Aids* és un anagrama anglès de la síndrome de la deficiència adquirida d'immunitat. *Aids* deixa sense cap tipus de defenses als qui la contreen.

Rosa Massagué. «Tres personas contraen en Sevilla el “mal de los gays”», *El Periódico*, 3 de maig de 1983.

Des de la seva fundació el 1986, la Coordinadora Gai-Lesbiana organització creada amb vocació federal, per a reivindicar la nostra condició d'homosexuals així com per a la prestació de serveis a aquest col·lectiu, es va preocupar d'assumir estratègies de lluita contra l'avanç de la SIDA. [...] El 1989 es va organitzar el primer Gran Ball de Solidaritat amb els gais seropositius i es van iniciar les campanyes d'informació i antidiscriminatòries respecte a aquest segment de la nostra comunitat.

El 10 de setembre de 1990 un petit grup de gais seropositius es va organitzar en el si d'una de les associacions federades (Gais per la Salut que posteriorment va canviar la seva denominació per la de Stop Sida) per a, contant amb el suport de la resta d'associacions de la Coordinadora, formar el primer grup d'autosuport i d'informació per a seropositius homosexuals.

Va ser així com va néixer fa ja onze anys, «Gais Positius» els objectius originals dels quals eren, preservant la confidencialitat, fomentar l'intercanvi d'informació aclarint i difonent les nocions essencials sobre el VIH/SIDA, les seves formes de contagi i els possibles tractaments.

[...] Un dels objectius primordials van ser els esforços per a millorar la visibilitat i normalització dels seropositius tant en la societat en general com entre els homosexuals. Es va aconseguir, amb la presència d'homosexuals que assumien públicament la seva condició de seropositius, consolidant amb la seva contribució la possibilitat de modificar el missatge de rebuig cap als afectats, que en aquells dies era majoritari.

[...] Gais Positius va ser la primera associació de suport mutu de tota Espanya i, de moment, continua sent l'única associació gestionada íntegrament per homosexuals afectats pel VIH/SIDA de tot l'Estat.

Gais Positius. *Dotze anys de suport mutu* (<http://www.gaispositius.org/quisom.html>).

QÜESTIONARI: LA LLUITA CONTRA LA SIDA

Com s'anomena la malaltia al primer text? Quina era la situació del moment? Se'n sabia molta cosa? Per què parla del «mal dels gais»?

Com es transmet la SIDA? Creus que es pot parlar de «grups de risc», com s'ha fet fins no fa gaire, o s'ha de parlar de «pràctiques de risc»?

Campanya de Gais Positius a favor del sexe + segur

Quina va ser la reacció dels poders públics i de la premsa davant de l'aparició de la SIDA? Com va reaccionar la comunitat homosexual a Catalunya? I als Estats Units?

Hi ha molts llibres i pel·lícules que han tractat el tema de la SIDA i la seva influència en la comunitat lgbt. Tria'n una i fes-ne un resum i un petit informe. A títol d'exemple et proposem:

- En el filo de la duda (R. Spottiswoode, 1993), basada en un llibre de Randy Shilts.
- Compañeros inseparables (N. René, 1990).
- Los amigos de Peter (K. Branagh, 1992).
- Las noches salvajes (C. Collard, 1992).
- Philadelphia (J. Demme, 1993).
- Todo sobre mi madre (P. Almodóvar, 1999).

Quan neixen les primeres associacions de lluita contra la SIDA i suport a les persones afectades? I el primer Ball de Solidaritat amb els gais seropositius?

Quan se celebra el Dia Mundial de la SIDA? Quina és la situació de la malaltia al món?

10.2. L'AMBIENT: DEL «BARRI XINO» AL GAIXAMPLE

Encara estava de moda baixar al Barri Xino per buscar certes aventures de tipus homosexual: al Barri Xino l'homosexualitat sempre va trobar un ambient permissiu, fins i tot acollidor. Abans de la Guerra Civil, part del col·lectiu estava molt integrat a l'atrafegada vida d'aquells carrers i gaudia d'una relativa llibertat d'acció. Se'ls podia veure per bars i cabarets; en determinats carrers, passejant-se, maquillats, vestits amb roba femenina, esperant alguna conquesta. Durant alguns anys van ser la màxima atracció del barri. A la postguerra se'ls va perseguir intensament: ser homosexual fou poc menys que un delictes. Molts dels homosexuals detinguts eren traslladats al Pavelló de Classificació de Montjuïc, i des d'allà, al camp de treball de Nanclares de la Oca.

En aquest context, on l'homosexualitat es refugiava en una clandestinitat gairebé absoluta, al Barri Xino no era difícil entrar en contacte amb ella. Si algú entrava al vestíbul del cinema Diana del carrer Sant Pau número 83, el més segur és que es trobés amb un grup d'homosexuals, que per la seva manera de vestir i de comportar-se, eren impensables a d'altres ciutats espanyoles. El mateix passava als cinemes Unión, ubicat al número 7 del carrer del mateix nom, o Arnau, al establert número 54 del Paral·lel.

Paco Villar. *Historia y leyenda del Barrio Chino. 1900-1992. Crónica y documentos de los bajos fondos de Barcelona*. Barcelona: La Campana, 1996 (pp. 190-191).

L'existència de revistes dedicades a la comunitat homosexual, fins i tot algun programa de televisió, la incipient normalització amb l'aparició de personatges homo a sèries de televisió, però, sobretot, la convivència que generen els barris del Gaixample a Barcelona, Chueca i la immensa manifestació de l'Orgull a Madrid, creen una renovada complicitat col·lectiva. Aquesta, diguem-ne, identitat de grup va des d'afirmar-se en el terreny personal fins a la política, entesa com una presència ciutadana i social de la comunitat homosexual. Ha estat un procés lògic i lineal des de 1977, idèntic al d'altres països, que segons el meu parer es va trencar momentàniament amb l'esclat de la SIDA i que només va sofrir un risc de retrocés amb el cas Arny i la identificació sensacionalista, passatgera per fortuna, que hi va haver entre homosexualitat i delinqüència.

L'ambient ha evolucionat molt i adopta noves formes. Ja no podem parlar només de locals i de revistes, amb els seus famosos contactes, aquests milers i milers de missatges que han forjat tantes històries personals. L'ambient és ara també internet, els xats, les infinites pàgines web i tants recursos com la tècnica ens porti, gairebé sense límits. Les webcam permeten saltar milers de quilòmetres o trobar-nos en els llocs i les situacions més insospitades, on entra en joc el mateix factor que sempre ens va donar la més gran llibertat: la manca de control social.

Jordi Petit. *Vidas del Arco Iris. Historias del ambiente*. Barcelona: Random House Mondadori, 2004 (p. 186).

Què era el «Barri Xino» de Barcelona? A quina zona es trobava? Com s'anomena ara aquella zona? Ha canviat durant els darrers anys?

Per què creus que es donava una certa vinculació entre l'homosexualitat, la marginació i la delinqüència? Hi devia tenir alguna cosa a veure la repressió legal? Creus que totes les persones lgbt acudien al Barri Xino? Hi havia diferències entre els lgbt benestants i els de les classes populars?

En un mapa de Barcelona, marca els locals que es citen en el primer text. Acabes de fer un mapa de la vida gai de la ciutat! Si tens oportunitat, visita els carrers i intenta imaginar com devien ser aleshores. Creus que han canviat molt? I la vida del barri?

Qui és en Jordi Petit? És un nom real? Coneixes el nom d'altres activistes gais, lesbianes o transsexuals? Quina tasca han fet durant els darrers vint-i-cinc anys?

Quins canvis s'han produït des de 1977 segons Jordi Petit? Per què han tingut lloc aquests canvis? Què va ser el «cas Arny»? Quins efectes va tenir en la vida social d'Espanya?

Hi ha qui considera que barris com el Gaixample o Chueca són un gueto. Què vol dir aquesta paraula? Creus que es pot aplicar a aquests espais urbans? Per què?

Què és l'ambient? Per què penses que hi ha locals específics per a persones lgbt? Hi ha locals específics per a altres col·lectius?

10.3. DIVERSITAT D'OPINIONS DINS L'ESGLÉSIA CATÒLICA

L'Església ensenya que el respecte cap a les persones homosexuals no pot portar, de cap manera, a aprovar el comportament homosexual ni a legalitzar les unions homosexuals. El bé comú exigeix que les lleis reconeixin, afavoreixin i protegeixin la unió matrimonial com a base de la família, cèl·lula primària de la societat. Reconèixer legalment les unions homosexuals o equiparar-les al matrimoni significaria no solament aprovar un comportament desviat i convertir-lo en un model per a la societat actual, sinó també ofuscar valors fonamentals que pertanyen al patrimoni comú de la humanitat. L'Església no pot deixar de defensar aquests valors, per al bé dels homes i de tota la societat.

Congregació per a la doctrina de la fe. *Consideracions sobre els projectes de reconeixement legal de les unions entre persones homosexuals.* 3 de juny de 2003 (punt 11).

Un altre cop el Vaticà reitera els seus insults envers el col·lectiu gai i lèsbic titllant de «nocives» i «immorals» les seves relacions, tal com ho va fer ja en moltes altres ocasions.

Denunciem aquests comentaris homòfobs i absurds que no fan res més que ofendre inútilment a un col·lectiu molt sovint ferit, en una societat que accepta, en la seva gran majoria, les unions homosexuals. La concepció de la sexualitat emmarcada dins el matrimoni i destinada a la procreació és arcaica: cal apartar també els matrimonis que no poden o no volen tenir fills? Per a nosaltres, cristians i cristianes gais i lesbianes, la sexualitat és un regal de Déu i és mitjà de comunicació de l'amor.

Reivindiquem el dret al matrimoni, civil i religiós, i pensem com a cristians i cristianes que la benedicció de parelles del mateix sexe, no només no posaria en perill el matrimoni sinó que el reforçaria: s'ha perdut molt avui l'essència del matrimoni i això ajudaria a construir una reflexió sobre el que ha de ser.

[...] L'amor entre gais i lesbianes també és a la imatge de l'Amor de Déu per a nosaltres.

Associació Cristiana de Gais i Lesbianes. *Comunicat de premsa respecte de l'informe emès pel Vaticà sobre les parelles de gais i lesbianes.* 31 de juliol de 2003.

Quins valors sobre la família defensa l'Església catòlica? Afecta la regulació del matrimoni entre persones del mateix sexe a aquests valors? Per què?

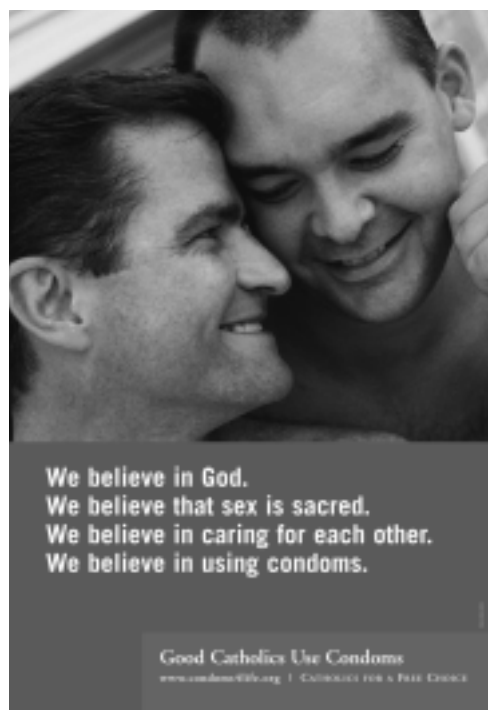
Quina és l'opinió dels bisbes catòlics sobre temes com el matrimoni entre persones del mateix sexe? I sobre el divorci o l'avortament? Què n'opinen els col·lectius de gais i lesbianes cristians?

Quina és l'opinió de la resta d'Esglésies cristianes? Coincideixen amb el punt de vista oficial del Catolicisme?

Busca informació sobre el nomenament d'un bisbe gai als Estats Units. Quines conseqüències ha tingut per a l'Església anglicana? Es pot comparar a la decisió d'ordenar dones durant els anys 90?

Quina és la situació de les persones lgbt d'altres religions? Quina és l'opinió oficial de l'Islam o el Judaisme al respecte?

Hi ha col·lectius de musulmans o jueus gais i lesbianes? Quina tasca fan?

10.4. L'ACTIVISME GAI CONTEMPORANI

Orden I de febrero de 1971. Escuelas de magisterio. Tramitación de dispensas de defecto físico

Anexo I. Tabla de defectos físicos o enfermedades que impiden el ingreso en el Cuerpo del Magisterio Nacional de Enseñanza Primaria.

[...] 45. Intersexualidad y homosexualismo.

Boletín Oficial del Estado, 13 de febrer de 1971 (núm. 37, 263)

Inclou és el nom d'una associació catalana orientada a recolzar els gais i les lesbianes que treballen en el món de l'educació. Aquesta associació, formada per educadors i persones interessades en l'orientació afectivosexual i la identitat de gènere, ha nascut també amb l'objectiu de recolzar als nen, adolescents i joves gais i lesbianes que es troben en els diferents cursos de l'ensenyament, a més de tractar els problemes amb què es troben els educadors homosexuals. Inclou vol conscienciar els diversos agents educatius, dinamitzar la comunitat educativa i promoure formes d'expressió adequades als centres d'ensenyament. Totes aquestes propostes s'estan duent a terme per mitjà de diferents recursos, com la dinàmica de grups, dirigida especialment als alumnes. Els educadors, per la seva part, compten amb diverses activitats de formació per a equips docents.

ZERO. «Ambiente educativo» a *Guía Zero*, juny 2003 (p. 68).

Segons la regulació legal de 1971, les persones lgbt no podien exercir de mestres de primària. A la realitat, però, creus que hi havia mestres gais, lesbianes o transsexuals? Com s'ho feien?

Quina és la situació dels docents gais, lesbianes, bisexuals i transsexuals en l'actualitat? Poden parlar obertament de la seva vida com fan els altres mestres? L'homosexualitat i la transsexualitat formen part del «paisatge» de l'escola?

Per què creus que hi ha associacions com Inclou? Quins objectius pretenen aconseguir? Creus que ho han aconseguït o encara queda molt per fer?

Hi ha qui diu que amb el matrimoni entre persones del mateix sexe ja s'hauran aconseguit els objectius de les associacions i col·lectius lgbt. Què en penses? N'hi ha prou amb la igualtat legal per parlar de veritable igualtat social? Pensa en la situació de les dones en la nostra societat.

Busca informació sobre els diferents col·lectius lgbt que hi ha al nostre país. Quins temes tracten? Quines són les seves reivindicacions?

Fes una llista de «deures pendants» pel que fa a la igualtat social de les persones lgbt. Aquesta llista pot incloure temes com l'educació, la SIDA, la gent gran, el món de l'esport... però n'hi ha molts d'altres. Quins?

10.5. LA SITUACIÓ AL MÓN

La situació de les persones lgbt varia molt en funció del país on visquin. Mira el mapa adjunt, busca informació en biblioteques, pàgines web o demana ajuda a alguna organització de lluita pels drets de gais i lesbianes i respon a les següents preguntes:

Quina és la regulació legal de l'homosexualitat i la transsexualitat a Espanya? Es persegueix l'homofòbia? Les parelles del mateix sexe, poden accedir al matrimoni i l'adopció d'infants? Hi ha violència homòfoba pels carrers?

Què passa a l'Europa occidental? Hi ha situacions diferents a cada país? Quines són les recomanacions del Parlament europeu sobre les persones lgbt?

I a Estats Units? Hi ha algun estat on siguin il·legals les relacions entre persones del mateix sexe? A quin? I el matrimoni entre persones homosexuals? Quina n'és la regulació? Per què creus que hi ha situacions tan diferents dins d'un mateix país?

Hi ha algun país del món on es castigui amb la pena de mort les relacions entre persones del mateix sexe? A on? Quin paper creus que té la religió en aquesta regulació legal?

Quines organitzacions lluiten per millorar la condició de les persones lgbt arreu del món? Quina tasca fan? Creus que és necessària?

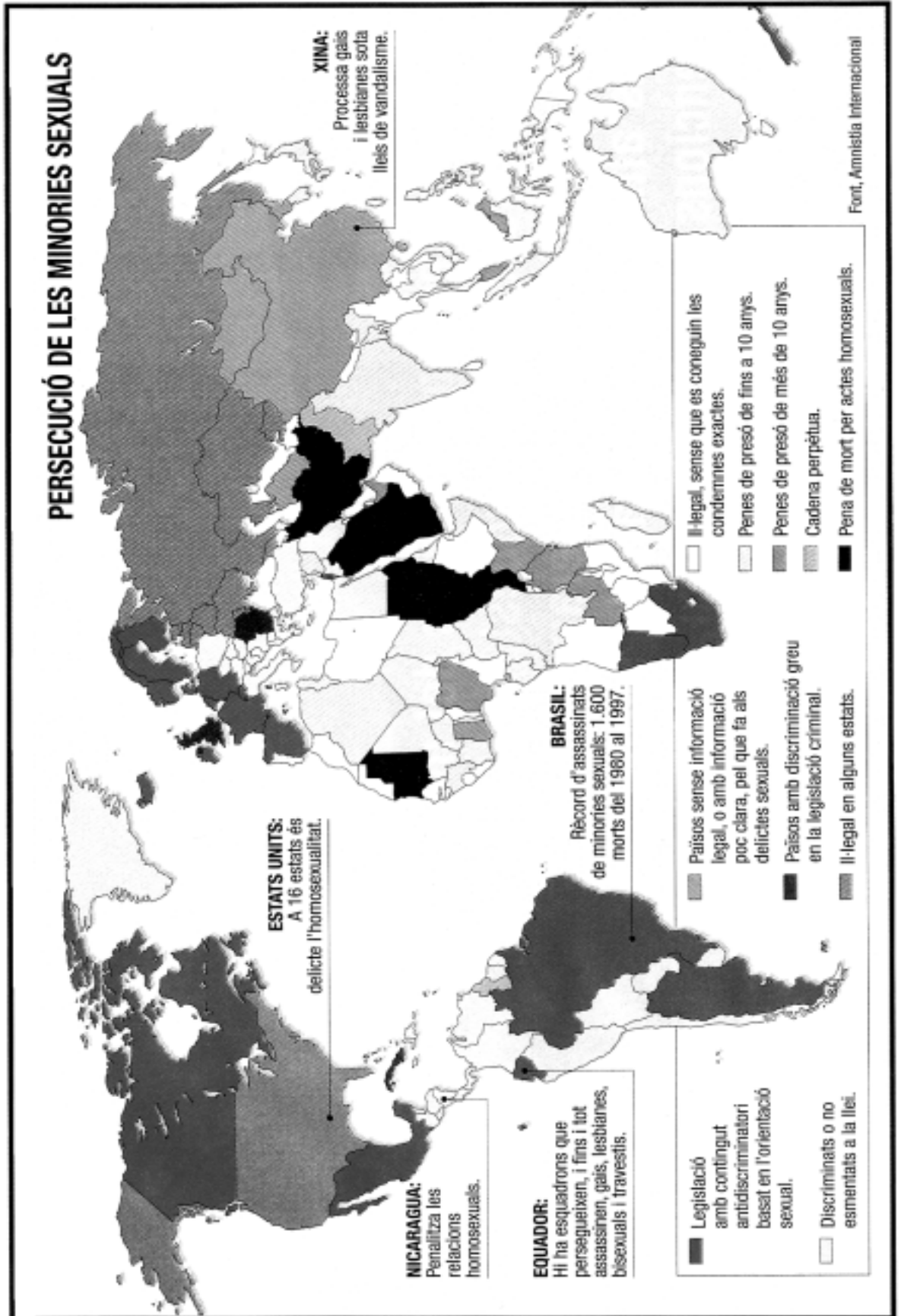
Busca informació sobre algun cas recent d'homofòbia a casa nostra o arreu del món i elabora un breu resum. Després el pots exposar a la classe i plantejar algunes mesures que creus que podrien ajudar a solucionar-lo.

Com a exemple et proposem:

- Violència homòfoba pels carrers de les ciutats catalanes.
- Assassinat de persones lgbt a Amèrica Llatina.
- Assassinat del jove Matthew Shepard a Estats Units el 1998.
- Assassinat de Rita Hester a Estats Units el 1998.
- Detenció de persones homosexuals al vaixell egipci Queen Boat el 2001.
- Execucions de persones homosexuals a Aràbia Saudí.

LES PERSONES LGBT A LA SOCIETAT CONTEMPORÀNIA

Infografia, Nerea de Bilbao

Inclou: gais i lesbianes en l'educació

TÍTOLS D'AQUESTA COL·LECCIÓ

- Introducció a la diversitat afectiva i sexual
- Educació en el lleure
- Treball amb famílies (Guia per al professorat)
- Història antiga i medieval (Batxillerat)
- Història moderna i contemporània (Batxillerat)
- Tutoria (2n Cicle d'ESO)

Col·lecció creada per:

Aquesta guia s'ha elaborat amb la col·laboració de:

Amb el suport de:

